ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ — ОЛИЙ БАХТ
OZBEKISTON KASABA UYUSHMALARI FEDERATSIYASI
FEDERATION OF TRADE UNIONS OF UZBEKISTAN

ИШОНЧ

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ | 11 декабрь, пайшанба 1997 йил №144 (494) | Сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади

УШБУ СОНДА:

ДУНЁНИНГ АЗИЗИ — 2-БЕТДА
БИР-БИРИНИ СУЯГАНЛАР... — 3-БЕТДА
БОЗОРИ КАСОДЛАР — 4-БЕТДА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ФАРМОЙИШИ

1. Оиланинг жамият тараққиётидаги аҳамиятини ошириш, унинг иқтисодий, ижтимоий, маънавий ва ҳуқуқий манфаатларини таъминлаш, 1998 йилда ҳар бир оиланинг фаровонлигини яхшилаш, омманинг миллий ва сиёсий онгини янада юксалтириш билан боғлиқ ишларни мувофиқлаштиришнинг аниқ давлат дастурини ишлаб чиқиш мақсадида республика комиссияси тузилсин ва унинг таркибида ишчи гуруҳлари ташкил этилсин.

2. Республика комиссияси бир ойлик муддатда вазирликлар ва идоралар, хўжалик бошқаруви органлари, ҳокимликлар ва жамоат ташкилотлари билан биргаликда 1998 йилнинг Оила йили деб эълон қилиниши муносабати билан тадбирлар Дастури лойиҳасини ишлаб чиқсин. Дастурни тайёрлашга етакчи олимлар, мутахассислар, кенг жамоатчилик вакиллари жалб қилинсин ва тадбирлар Дастури лойиҳаси кўриб чиқиш учун Вазирлар Маҳкамасига тақдим этилсин.

3. Тадбирлар Дастурида қуйидаги асосий вазифаларни ҳал этиш кўзда тутилсин:

- оиладаги муносабатларнинг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш, оила манфаатларининг ҳуқуқий муҳофазасини таъминлаш, оналик ва болалик ҳуқуқларини ҳимоя қилиш:

- оиланинг ижтимоий манфаатларини таъминлаш учун шароит яратиш, оила аъзоларининг саломатлигини сақлаш ва билим даражасини ошириш шароитларини яхшилаш:

- оиланинг иқтисодий манфаатларини таъминлаш учун шароит яратиш, оиланинг даромадлари, оила аъзоларининг бандлик даражасини ошириш, уй меҳнати ва турмуш шароитларини яхшилаш, кам таъминланган оилаларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш:

- оиланинг маънавий - аҳлоқий асосларини такомиллаштириш ва маданий қизиқишларини ривожлантириш учун шароит яратиш:

- оиланинг соғлом, билимдон ёш авлодни тарбиялашдаги ролини ошириш, баркамол авлод ўстиришда оила ва жамиятнинг вазифаларини такомиллаштириш:

- оила муаммоларини илмий ва ижтимоий тадқиқ этишни чуқурлаштириш, оила, аёл ва болаларнинг иқтисодий ҳамда ижтимоий мавқеини кўрсатувчи статистик ахборотлар тўплаш тизимини такомиллаштириш.

4. Ҳокимият ва бошқарувнинг давлат, нодавлат ҳамда ҳудудий тузилмаларига ушбу тадбирлар Дастурини тайёрлашда Республика комиссиясига ҳар томонлама ёрдам кўрсатиш ва қўллаб қувватлаш мажбурияти юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И.КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри
1997 йил 9 декабрь

ИҚТИСОДИЁТ ХАБАРЛАРИ

Наманган. Вилоятда жорий йилнингўтган даври мобайнида 1,5 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Бу ҳамкорлик корхоналарининг вилоят иқтисодиётидаги салмоғи тобора ортиб бораётганлигидан далолат беради. Яқинда улар сафидан «Намбун» Ўзбекистон - Германия қўшма корхонаси ўрин олади. Ҳозир бу ерда ишлаб чиқариш техналогияларини ишга солишга тараддуд кўрилмоқда. Швециядан олиб келинган қудратли дастгоҳлар яқин орада ўзининг дастлабки маҳсулотларини бера бошлайди.

«Намбун» юртимиз матбаачилиги учун энг зарур ашё- олий навли қоғоз тайёрлашга ихтисослашган. Корхона йилига 5 минг тоннадан зиёд ёзув қоғозлари, кўплаб миқдорда ўраш ва қадоқлаш воситалари ишлаб чиқаради. Энг муҳими, буларнинг ҳаммаси маҳаллий хом ашё ҳисобига бўлади.

***

Фарғона. Сунъий чарм ишлаб чиқариш заводида мамлакатимизда илк бор хўжалик пленкалари ишлаб чиқарила бошлади. Ушбу корхонада технологик ускуналарнинг ноёблиги, ишлаб чиқарилаётганлиги танқис маҳсулотларнинг ва албатта сифат даражасининг юқорилиги билан мамлакатимиз ташқарисида ҳам назарга тушганини алоҳида таъкидлаш керак. Сунъий чармни асосан химия саноати ривожланган мамлакатлардагина ишлаб чиқаришади. Бу корхонага эса жаҳоннинг энг илғор дастгоҳлари ўрнатилган. Ҳозир махсус цех очилиб, сунъий чарм асоси шу ернинг ўзида ишлаб чиқариладиган бўлди. Бунинг натижасида корхона иқтисоди мустаҳкамланди. Маҳсулот сифати ошиб, таннархи арзонлашди ҳамда соф фойда миқдори ҳам бир мунча яхшиланди. Ўтган 10 ойнинг ўзида 1,6 млн. квадрат метр сунъий чарм, 500 минг кв. метр пленка ҳамда 25 млн. сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарилди.

***

Сирдарё. Жорий йилнинг ўтган 11 ойида 84 км масофага газ қувурлари ётқизилиб, уларга қурилиш монтаж ишларини амалга ошириш мақсадида 81 млн сўмлик маблағ харажат қилинди. Сайхунобод туманидаги «Бирлашган» жамоа хўжалигининг Ўртаовул ва Қозоқовул, Қумовул қишлоқлари аҳолиси ажойиб туфҳа олдилар. Яқинда 200 га яқин хонадонда «зангори олов» ёнди. Мазкур ишларни амалга оширишда Янгиер шаҳридаги 2-қурилиш-монтаж бошқармаси жамоаси ҳамда Сирдарё вилоят қишлоқ ва сув хўжалигига қарашли агроқурилиш бирлашмаси қурувчиларининг ҳиссалари катта бўлди.

***

Тошкент. Ўзбек-турк қўшма корхонаси чармли курткаларни ишлаб чиқара бошлади. Бу Туркиянинг «Тако» фирмаси билан ҳамкорликда бунёд этилган иккинчи корхонадир. Аввалроқ йилига 50 та ана шундай чарм куртка ва дублёнкалар тайёрлайдиган корхона Наманганда ишга тушган эди.

Ўзбекистон учун янги ҳисобланган бу соҳага Туркия томони 10 млн АҚШ доллари миқдорида маблағ сарфлади. Қўшма корхоналар йилига 1,3 млн. дона терини қайта ишлаш ундан тайёр маҳсулот тайёрлаш қувватига эга.

ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

Россиянинг Иркутск шаҳрига қулаб тушган «Руслан» русумидаги транспорт самолёти остида қолган жабрдийдаларни қазиб олиш ишлари якунланди. Самолет ва унинг остида қолган иморатлар вайроналари орасидан 66 кишининг қолдиқлари қазиб олинди. Шулардан 23 таси «Руслан» самолёти экипаж аъзолари эканликлари аниқланган.

***

Россиядаги яна бир ҳалокат содир бўлган жой — Новокузнецкнинг «Зирьяновск» кўмир конини тиклаш ишлари бошланди. Метан гази портлаши оқибатида вайрон бўлган шахта 67 кончининг ҳаётига зомин бўлган эди. Кўмир конини тиклашга Россия ҳукумати катта миқдорда пул ажратди. Бироқ Новокузнецк кончилари машъум «Зирьяновск» конига қайтиб тушиб ишлашга энди рози бўлмасликларини айтмоқдалар.

***

Эрон пойтахти Теҳронда Ислом Конференцияси ташкилоти (ИКТ)га аъзо давлатлар раҳбарларининг учрашуви бўлиб ўтмоқда. ИТКга умумий сони 1,2 миллиард киши бўлган аҳолини бирлаштирувчи 55 мусулмон давлати аъзодир. ИКТ мамлакатлари бошлиқларининг бу галги учрашувида Яқин Шарқдаги можаролар муҳокамаси асосий ўринни эгаллаган. ИКТ аъзолари бўлган давлатлар Исроил ҳукуматини Фаластинга тажовуз қилишда ва бу билан бутун араб оламига қарши иш кўраётганликда айбладилар.

***

Камбоджа Бош вазири Хун Сен ўзининг кўп йиллик сиёсий мухолифи «Кхмерлар миллати партияси» раҳбари Сэм Рэнси билан учрашди. Рэнси яқинда муҳожирликдан она ватанига қайтиб келди. Бўлиб ўтган музокаралар чоғида Хун Сен ва Сэм Рэнси Камбоджада тинчлик ва барқарорлик ўрнатиш йўлида ҳамжиҳатликда ҳаракат қилиш истагини билдирдилар.

***

Хитой Халқ Республикаси ҳукумати Афғонистонга 360 минг долларлик инсонпарварлик ёрдами кўрсатишга қарор қилди. Хитой ҳукумати расмий вакилининг баёнотига кўра, бу маблағ ҳисобидан Афғонистонга дори-дармонлар, тиббий ускуналар ва кийим-кечаклар юборилади.

***

Женевада Жанубий ва Шимолий Корея давлатлари, Хитой Халқ Республикаси ва Америка Қўшма Штатлари ўртасидаги музокаралар бўлиб ўтди. Мазкур учрашув Корея ярим оролида тинчлик ўрнатиш масаласига бағишланди. Маълумки, Хитой билан АҚШ ушбу ярим оролда тинчлик ва барқарорлик ўрнатилишига ҳомийлик қилмоқдалар. Кореядаги 1950-53 йиллар уруши Жанубий ва Шимолий Корея давлатлари ўртасидаги келишмовчиликларга сабаб бўлган эди. Эндиликда ҳар икки Корея ва АҚШ билан ХХР бу келишмовчиликни бартараф этишга ҳаракат қилмоқдалар.

Жаҳон ахборот агентликлари хабарлари асосида

Гулистон ёғ экстракт ҳиссадорлик жамияти жамоаси ходимларининг қўли-қўлига тегмайди. Жамоа аъзолари аҳоли дастурхонига сифатли ёғ етказиб бериш иштиёқида жонбозлик кўрсатишмоқда. Корхонада кунига 100-120 тонна маҳсулот ишлаб чиқарилаётир. Маҳсулотни истеъмолчиларга вақтида етказишда ёғ омбори ишчиларининг ҳам муносиб улуши бор.

Суратда: *жамоа ёғ омбори мудири Ҳайдар Бойқўзиев (ўртада) ишчилар Комил Тойлоқов, Файзулла Бойқўзиев билан.*

Н.Алмуродов олган сурат.

Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили ҳузурида

ФУҚАРОЛАРНИНГ ҲАР БИР МУРОЖААТИ ЭЪТИБОРСИЗ ҚОЛМАСИН

Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича Вакили (омбудсман) ҳузурида фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларига риоя этилиши Комиссиясининг ҳуқуқни муҳофаза этувчи давлат идоралари билан ҳамкорликдаги кенгайтирилган йиғилиши бўлиб ўтди. Унда Тошкент шаҳри ва Тошкент вилоятида «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг ижроси ҳақида масала муҳокама этилди. Йиғилишни Олий Мажлиснинг инсон ҳуқуқлари бўйича вакили Сайёра Шарафовна Рашидова кириш сўзи билан очди.

Республикамиз мустақилликка эришгандан сўнг диёримизда инсонпарвар демократик ҳуқуқий давлатни барпо этиш асосий бош мақсад қилиб қўйилди. Республика ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари шу йилнинг ўтган даврида бу борада талай ишларни амалга оширдилар. Тошкент вилояти ва шаҳри прокуратуралари, ички ишлар органлари ўз фаолиятларида асосий эътиборни уларга мурожаат этган фуқароларнинг ариза ва шикоятларини ўз вақтида рўйхатга олиш, кўриб чиқиш, қонунда кўрсатилган муддатда ҳал қилиш, аризаларни ёзилиш сабабларини ўрганиш ва қонун бузилишининг олдини олишга қаратдилар.

Фуқароларнинг мурожаатларини кўриб чиқиш, ҳал қилиш ва уларни қабул қилиш тартиби мунтазам ўрганилмоқда, таҳлил этилмоқда. Шаҳар ва вилоят прокуратуралари ҳамда ички ишлар органлари ҳайъат ва тезкор мажлисларида муҳокама этилиб, юз берган камчиликларни бартараф этиш юзасидан чоралар кўрилмоқда.

Фуқароларнинг мурожаатлари билан ишлаш бўйича Тошкент шаҳар ва Тошкент вилояти ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари мувофиқлаштириш кенгаши дастури ишлаб чиқилган. Ушбу дастурда Тошкент шаҳри ва вилояти прокуратурасида фуқароларнинг мурожаатлари билан ишлашнинг аҳволи ўрганилиб, натижаси прокуратуралар ҳайъат мажлисларида муҳокама этилди. Худди шундай ишлар Тошкент шаҳар ва вилоят ички ишлар бошқармаларида ҳам амалга оширилди.

Тошкент шаҳри ва вилоятида инсон ҳуқуқларини кафолатловчи қонунларни тушунтириш юзасидан муҳофаза этувчи ташкилотлар вакиллари билан биргаликда корхона ва муассасалар, турар-жойларда учрашувлар, савол-жавоб кечалари, давра суҳбатлари ва бошқа тадбирлар ўтказилди. Тошкент шаҳри ва вилояти прокуратуралари ҳамкорликда чиқараётган «Ҳуқуқ» газетаси орқали катта ташвиқот-тарғибот ишлари олиб борилмоқда. Кейинги йилларда «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги Қонун ижросини таъминлаш юзасидан бир қатор тадбирлар ишлаб чиқилиб амалга оширилди.

1997 йилнинг олти ойида Тошкент шаҳар прокуратурасига бир неча нафар фуқаро мурожаат этган. 1785 ариза бир йўла ҳал этилган. 1132 ариза ва шикоятлар тегишли идораларга ҳал этиш учун жўнатилган. 123 ариза юзасидан жиноий иш қўзғатилган. 35 ҳолатда фуқаролар мурожаатини кўриб чиқиш ва ҳал этиш муддатларига риоя этилмаган.

1997 йилнинг 10 ойида эса 1785 мурожаати ички ишлар ходимларининг ғайри-қонуний хатти-ҳаракатлари, уларнинг нотўғри қабул қилган қарорлари устидан ариза ва шикоятлар тушган.

Тошкент шаҳар прокуратураси ушбу ишлар билан шуғулланиб, юқорида зикр этилган қонун ижросини таъминлаш мақсадида 1997 йилнинг ўтган даврида 15 га яқин текширувлар ўтказди. 30 нафар ходим маъмурий жавобгарликка тортилди. 1997 йилнинг олти ойида ички ишлар бошқармасига фуқаролардан мурожаатлар бўлган. Уларнинг бир қисми асосли деб топилган, ҳал этилган.

Шу йилнинг олти ойи ичида прокуратура идораларига ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 389 та, ички ишлар бошқармасига эса 7901 та мурожаат кўп тушган. Бу ҳолат эса шаҳар прокуратураси ва ички ишлар бошқармаси талаб даражасида иш олиб бормаётганлигининг оқибати, деган хулосага олиб келади.

— Хўш, нега мурожаатлар сони кўпайган. Шунингдек, юқори ташкилотлар, Президент девонига мурожаатлар камаймаяпти, — деди йиғилишда сўзга чиққан Ўзбекистон прокуратураси бўлим бошлиғи, адлия катта маслаҳатчиси Олим Муҳамедов, — чунки қуйи бўғинларда фуқаролар мурожаатларига етарли эътибор берилмаябди. Бир мисол келтирай, С. Раҳимов тумани уй-жой бошқармасига ўндан кўп мурожаат тушган. Бошқарма бошлиқлари ҳатто фуқароларга жавоб беришни ўзларига эп ҳам кўрмаганлар. Натижада одамлар юқори ташкилотларга боришга, овораю-сарсон бўлишга мажбур бўлганлар. Бошқа турли идоралардан ҳам бундай мисоллар келтириш мумкин. Ҳуқуқ органлари ходимлари ҳимоя қилиш ўрнига, вазифаларига зид муносабатда бўлиш ҳолатлари юз бермоқда. Тергов органлари ходимлари устидан тушаётган аризалар ҳам кам эмас. Бу ва бошқа мисоллар ишдаги камчиликларни кўрсатиб турибди. Тўғри, шаҳар ҳуқуқ органлари ишида бир қатор илғор тажрибалар бор, лекин биз асосий эътиборни камчиликларни бартараф этишга қаратишимиз лозим.

1997 йилнинг олти ойида Тошкент вилояти прокуратурасига 832 та ёзма мурожаат тушган ва ўз вақтида уларга ёзма жавоб берилган. Худди шу вақт ичида вилоятнинг шаҳар ва туман прокуратураларига фуқаролардан 1307 та ариза ва шикоят тушган. Бу эса ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 15 тага камдир. Улардан 1118 таси прокуратура ходимлари томонидан кўриб чиқилди ва ҳал этилди. Бирмунча хатлар ва шикоятлар тегишли жойларга юборилган.

«Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги қонуннинг қандай бажарилаётгани ҳақидаги масала Янгийўл, Чирчиқ, Бекобод шаҳарлари, Янгийўл, Бўка, Бекобод, Юқори Чирчиқ туман прокуратураларида ўрганилганда бу борада анчагина ижобий ўзгаришлар бўлаётгани маълум бўлди. Чунончи, прокуратура ва милиция идоралари фуқаролар мурожаати билан ишлашда ҳамжиҳатлик кўрсатмоқдалар. Фуқароларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш йўлида бир қатор илғор тажрибалар тўпланган. Шуни ҳам таъкидлаш керакки, айрим жойларда фуқаролар ариза ва шикоятлари билан ишлашда юзаки ёндошувлар ҳам йўқ эмас. Бундай ҳолатга қарши кескин курашилмоқда. Масалан, 1996 йил ички ишлар ходимлари томонидан 64 та, 1997 йилда 35 марта ноқонуний хатти-ҳаракатлар қилинганлиги аниқланди. Ва уларга нисбатан қатъий чоралар кўрилди.

Ариза ва шикоятлар билан ишлашнинг аҳволи мунтазам равишда текширилмоқда, умумлаштирилмоқда ва жойларга тегишли кўрсатмалар берилмоқда.

— Бугун ниҳоятда долзарб масала муҳокама этилмоқда, — деди навбатда сўзга чиққан нотиқ адлия вазирлиги бўлими бошлиғи Абдулла Тўхташев, — ютуқлар ўзимизники, кўпроқ камчиликлар ва уларни бартараф этиш, истиқбол режалари ҳақида гапиришимиз керак. Ҳақиқатан ҳам фуқаронинг арзини, дардини дилдан эшитмаслик, масалага чуқур ёндошмаслик ҳоллари мавжуд. Бу камчиликлар биз учун ёт бўлмоғи даркор. Ҳуқуқий маданият даражасини кўтаришимиз керак. Ҳуқуқий маданият қонунларни билишгина эмас, уларга риоя қилиш керак эканлигини ҳис этишимиз лозим.

Йиғилишда сўзга чиққан Ўзбекистон ички ишлар вазирининг ўринбосари, милиция генерал майори Қутбиддин Бурхонов, Республика Олий Мажлиси инсон ҳуқуқлари котибиятининг катта референти Муҳаммадали Тоштемиров, Тошкент шаҳар прокуратураси вакили, адлия катта маслаҳатчиси Бахтиёр Ҳақназаров, Тошкент вилояти прокурори, адлия катта маслаҳатчиси Орифжон Холматов ва бошқалар Тошкент шаҳри ва вилоятида «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги Қонуннинг ижросини таъминлаш, фуқароларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида давлат ва жамоат ташкилотларининг қонунчиликка риоя қилишлари устидан изчил назорат ўрнатиш, суд тизимининг барча воситалари орқали жойларда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари бузилиши билан боғлиқ ишларни ошкоралигини таъминлаш, касаба уюшмалари ва бошқа жамоатчилик тузилмалари билан ҳамкорликда фуқароларнинг мурожаатларини кўриб чиқишни ташкил этиш, фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш маҳаллий органлари ҳуқуқий-жамоатчилик бўлинмалари, халқ-ҳуқуқий билимлари институти ташкил этиш, жамиятда барқарорлик ва ҳамжиҳатликни таъминлаш, аризаларни текширишда эътиборсизлик ва сан-салорликка йўл қўйган кишилар, масъулиятли шахслар, ҳуқуқ органлари ходимларига нисбатан қатъий чоралар кўриш, оммавий ахборот воситалари орқали бу ишларнинг оммавийлиги ва ошкоралигини таъминлаш ва бошқа муҳим масалаларга эътиборни қаратдилар.

Йиғилишда кўрилган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

Будир ПЎЛАТОВ.

ИСТИҚБОЛ БУГУНДАН БОШЛАНАДИ

Ҳар бир ишнинг натижаси унинг аввало бошдан қандай бошланганига, меҳнат ва малаканинг қай даражада омилкорлик билан сарфланганига бевосита боғлиқ. Айниқса қишлоқ хўжалиги соҳасида ерни экин экишга тайёрлаш уруғ танлаш, сув ва ўғит заҳираларини чамалаш муҳим аҳамиятга эга.

Қашқадарё вилояти Касби тумани ҳокими Намоз Сариқов туманда олиб борилаётган ишлар ҳусусида мухбиримизга сўзлаб берди:

- Истиқлолимизнинг дастлабки йилларидаёқ давлатимизраҳбари И.Каримов мамлакатимизда дон етиштиришни йўлга қўйиш, дон ва нонга бўлган халқимиз эҳтиёжини қондиришга каттаэътибор қаратган эдилар. Бу тадбир осонликча амалга ошмади, албатта.Бозор муносабатларига ўтишнинг энг қийин босқичларини амалга оширарканмиз, бутун мамлакатимизда бўлганидек, бизнинг туманимизда ҳам деҳқонлар дон етиштиришнинг қийинчиликларига дуч келишди. Табиат инжиқликлари, ноқулай об-ҳаво шароитлари, дон экилган майдонларни бегона ўт-ўлан босиб кетиши ва бошқа ташвишлар бирданига мўл ҳосил етиштирилишига тўсқинлик қила бошлади. Биз малакали ҳосилотларга, кекса деҳқонларга мурожаат қилиб, уларнинг маслаҳатлари билан жиддий ишга киришдик.Яъни бегона ўт-ўлан босадиган майдонларни чуқур қилиб ҳайдатиб улардан тозаладик, меъёрида озуқа моддалари билан тўйинтириб,гектарига 200-250килограммдан Санзар-8,Санзар -10 навли буғдой уруғидан экдик. Мазкур навлар бизнинг қумли,чўл шароитимизда сувсизлик ва гармсел шамолларга дош берадиган чидамли нав эканлиги тажрибалардан маълум эди. Ички ресурсларимиздан келиб чиқиб, ариқ ва зовурларни тозалатдик, пахта экиладиган майдонларни чилла суви билан тўйинтириш билан бирга ғалла экинларини ҳам суғордик. Маълумки, чўл шароитидасувтақчиллиги сезилади. Миробларимиз, ҳосилотларимиздеҳқонларимиз билан тунни-тонгга улаб,тинимсиз қилган меҳнатлари 1997 йил ҳосили учун пухта за-мин яратган эди. Оқибати чакки бўлмади,яъни 1996 йилнинг кузида амалга оширган тадбирларимиз мевасини кўрсатди - 1997 йилда туманимизда қишлоқ хўжалигининг барча жабҳаларида давлат режалари ошириб бажарилди.Ғалла 137 фоизга, пилла 150 фоизга бажарилди. Шунингдек гўшт, сут, полиз, мева маҳсулотлари ҳам ошириб бажарилди.

Бу йилги хўжалик йилида меҳнатни ташкил этиш, деҳқонларни меҳнат интизомига чақиришда ортиқча қийинчиликлар юз бермади.Меҳнаткашларнинг моддий манфаатдорлиги ўз вақтида таъминланиб турилгани учун об-ҳавонинг оғир шароитлари ҳам меҳнат самарадорлигига салбий таъсир кўрсатолмади. Одамларимиз ҳар йилгидан унумлироқ фаолият кўрсатишганлари шахсан мени қувонтиради.

Масалан Яраш Муҳаммадиев раҳбарлик қилаётган «Қашқадарё» ширкат жамоа хўжалиги 1.750 гектар ерга ғалла экиб, режадаги 2,230 тонна ўрнига 3,812 тонна ғалла ўриб олди ва зиммасидаги режани 140 фоизга адо этди.Туман ҳокимлиги қарори билан 40 тонна ғалла илғор комбайнчиларга мукофот тариқасида берилди. Ғалла ўрими иштирокчиларига эса 42 тонна пиллакаш ва чорвадорларга 40 тонна ғалла мукофот тарзида ажратилди. Иш ҳақи ҳисобидан ишчи-деҳқонларга берилган ғалла 720тоннани ташкил этди. Давлатга сотилган ғалладан келиб тушган маблағ 52 миллион 626минг сўмни ташкил этди.

1997 хўжалик йилида пилла ишлаб чиқариш режасини 137фоизгабажарган пиллакорларнинг давлатга сотган пилласи 2,900 минг сўм бўлди, шундан 1,760минг сўми меҳнаткашларга иш ҳақи қилиб берилди.

Пахта ҳосилдорлиги режадаги 27,8центнер ўрнига 32 центнердан бўлиб, режа 115 фоизга бажарилди. Пахтадан ҳисоб рақамга 154 миллион сўмлик маблағ келиб тушди, шундан йил бошидан бери 40 миллион сўм аванс тариқасида берилди. Рағбатлантириш тадбирларига мувофиқ полиз маҳсулотлари, ғалла, пахта ёғи, ун, гуруч мукофот тариқасида бериб борилди. Хўжалик бўйича йил охиригача иш ҳақи сифатида 120 миллион сўм бериш кўзда тутилмоқда. «Қашқадарё» ширкат жамоа хўжалиги Косон ёғэкстрация заводидан шартнома асосида 400тонна пахта ёғи, концентрат ем оладилар.Омборларида 800тонна ғалласи, уни гуручи ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари бўлса, кассасида мўмайгина маблағи бўлса, бозор нархидан бир неча баробар арзон нархларда ишчи-хизматчиларга истаган маҳсулотини бериб борса, ойлик маошлари вақтида бериб борилса,тўй ёки бошқа маъракаларда хўжалик ёрдам қилса кишилар ишлайди-да.

Тоштемир Аминов раҳбарлигидаги пайчиликка ихтисослашган Ғалаба номли хўжалик ҳам ҳар йили давлат режаларини бажариб келаётган илғор хўжаликлардан биттаси.Бу хўжалик ҳам 700 тонна ғаллани ишчи-хизматчиларга иш ҳақи ҳисобидан тарқатди.

Хўжалик давлатга пилла сотиш режасини 137 фоизга бажариб,келиб тушган 651 минг сўмдан 463 минг 555 сўмини иш ҳақига тўлади. Ҳар бир қути ипак қурти боқилишига 40 килограммдан пахта ёғи, бир центнердан ғалла ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари арзон нархларда иш ҳақи ҳисобидан бери борилди. Илғор пиллакашларга эса устама пул мукофтлари берилди.

Аваз Бобоев раҳбарлик қилаётган Пахтакор жамоа хўжалиги мисолида режадаги 1,860 тонна ғалла ўрнига 2,190 тонна ғалла топширдилар, натижада хўжалик ҳисоб рақамига 20 миллион сўм келиб тушди. Туман, вилоят ҳокимликлари, касаба уюшма қўмиталари томонидан ҳар томонлама қувватлаш мақсадида уларга кино-концертлар, бепул икки маҳал иссиқ овқат, шунингдек ишлаш ва яшашга барча қулайликлар яратиб берилаётир.

Улуғбек, Майманоқ, Ш.Рашидов номли, С.Сафиев,А.Навоий, Х.Хўжақулов ҳамда Тошебе номли хўжаликларимиз пахта ва ғалла бўйича давлат режаларини бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини мўлжалдан ошириб бажардилар. Соф фойда ҳисобидан маданий маиший иншоотлар, даволаниш масканлари, асфалт йўллар қурилмоқда.Ичимлик сувиқувурлардан олиб келиниб, туман аҳолисининг 67 фоизи таъминланди. Қолган қисми артизан қудуқлардан фойдаланишмоқда. Қишлоқ аҳлининг 75 фоизи тўлиқ табиий газ билан таъминланди ва газ қувурлари улаш давом этмоқда.

Келаётган 1998 йил учун ҳам аллақачон пухта замин яратиб қўйилган: энг муҳими -кишиларимизнинг донга, нонга бўлган эҳтиёжи қондирилди. Омборларимизда ғалла, пахта ёғи, гуруч ва бошқа маҳсулотларимиз бор. Уруғликни, аммафос ва бошқа озуқа моддаларини меъёрида бериб, ерни ҳайдашни давом этмоқдамиз. Ғалла ўрими ва пахта теримида бўлганидек, шудгорлаш мавсумида ҳам туман ҳокимлиги, хўжалик касаба уюшма қўмиталари тайёрлаган тадбирлар асосида тракторчилар ва таъмирловчиларнинг ишлаш, дам олишлари, овқатланишларига шароитлар яратиб берилди. Туманимиз далаларида Американинг икки Кейс тракторлари ва Т-4русумли тракторларнинг 130 таси ғўзапоядан тозаланган майдонларни сифатли қилиб шудгорлашни давом эттирмоқдалар. Ўйлайманки,бу йилги тайёргарлик ишларимиз келгуси йил ютуқларига омил бўлади.

Суҳбатни
Исоқ САТТОРОВ
олиб борди.

1997 йил — Инсон манфаатлари йили

НИЯТ–ЁРДАМ БЕРИШ

Қуйида биз иккита ташкилот фаолияти хусусида сўз юритишни лозим топдик. Уларнинг мақсадлари, интилишлари, ниятлари муштарак, яъни инсон манфаатларига, уларнинг ишсиз қолган қисмига ёрдам кўрсатишдан иборатдир.

I. МАҚСАДЛАРИ МУШТАРАК

Бозор муносабатларига ўтиш, иқтисодий ислоҳотларнинг чуқурлашуви биз хоҳлаймизми, йўқми, ундан қатъий назар ишсизлар бўлади. Шу боис ҳам узоқни кўзлаган ҳолда 1992 йили «Аҳолини иш билан таъминлаш» тўғрисидаги қонун қабул қилинди. Шу ҳужжатга кўра Қорақалпоғистон республикаси Меҳнат вазирлиги, унинг жойлардаги ташкилотлари олдига ишсизларни рўйхатга олиш, уларни иш билан таъминлаш, қайта ўқитиш, янги иш ўринлари яратиш, ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш каби қатор муҳим вазифалар юкланди.

Хўш, ана шу ҳаётий ва зарур ишларни бажаришда Қорақалпоғистон республикаси Меҳнат вазирлиги қандай натижаларга эришмоқда?! Мухбиримизнинг шу саволига вазир Мавлон Назаров қуйидагича жавоб берди:

— Вазирлигимиз аҳолини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қила бориб, янги иш ўринларини ташкил этиш; қайта ўқитиш ва иш билан таъминлаш юзасидан қатор тадбирларни амалга оширди. Жумладан, барча шаҳар ва туманлардаги меҳнат биржалари ҳокимликлар билан ҳамкорликда ҳар йили «Бандлик» дастурини ишлаб чиқади. Бунда давлат томонидан меҳнат бозорини бир йўналишда олиб бориш имконияти аниқланади. Мазкур дастур йилига икки марта ишлаб чиқилиб, Қорақалпоғистон республикаси Вазирлар Кенгаши томонидан тасдиқланади.

Қишлоқ хўжалигида иш ўринларининг қисқариб боришига биноан овул меҳнаткашларини иш билан таъминлаш мақсадида 2000-йилгача махсус дастур ишлаб чиқилди. Шунга кўра амалдаги йилда овулларда 13,8 минг янги иш ўринлари ташкил этиш белгиланди. Йилнинг ўтган тўққиз ойида салкам 11.718 янги иш ўринлари барпо этилди. Бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан бир мунча кўпдир.

Вазирлигимиз ҳар йили давлат бандлик жамғармаси ҳисобидан аҳолини иш билан таъминлаш ва янги иш ўринларини ташкил этиш учун зарур миқдорда маблағ ажратмоқда. Масалан, 1996-97 йил давомида 710 янги иш ўринлари очиш учун 26 та ташкилот ва корхоналарга 46 миллион сўм берилди.

«Бандлик» дастурини бажаришда Меҳнат биржаларининг роли ортиб бориши табиийдир. Йилнинг ўтган даврида шу биржаларга 18 475 нафар киши иш ахтариб келди. Улардан 11.485 нафари иш билан таъминланди, 7676 нафари эса ишсизлик нафақаси олмоқда.

— Кишиларнинг ҳунар ўрганиши, қайта ўқитилиши хусусида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

Амалдаги йилда 650 дан ортиқ киши қайта касбга ўқитилди. Бу борада миллий ҳунармандчилик соҳаларига катта аҳамият берилмоқда. Шу даврда «Уста-шогирд» усулида 216 ёш йигит — қизлар касб ўрганди.

Шубҳасиз, вазирлигимиз бундан кейин ҳам меҳнаткашларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш учун амалдаги қонун-қоидалар, кўрсатмаларга қатъий амал қилган ҳолда изчил фаолият кўрсатаверадилар.

II. «БИЗНЕС-ФОНД»НИНГ МАДАДИ

Оролбўйи минтақасида иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришда Қорақалпоғистон республикаси Бизнес-фонди олиб бораётган ишлар ҳам эътиборга молиқдир. Унинг фаолияти ранг-баранг бўлиб, асосан шахсий ва кичик корхоналарга имтиёзли кредитлар бериш йўли билан ёрдамлашиш, бозор муносабатларига ўтишда ишбилармонликни ривожлантиришга кўмаклашадиган ҳар турли ахборот, банк, лизинг муассасалари тузишни амалга оширади.

Бизнес-фонд ташкил топгандан буён 221 ишбилармонга салкам 222 миллион сўмлик кредит берилиши, шубҳасиз, халқ хўжалиги ривожланиши, товар ишлаб чиқарилишининг кўпайиши ва янги иш ўринларининг ташкил этилишига катта ёрдам берди. Шуниси характерлики, кредитлар 12-26 фоизли бўлиб, 2-5 йилга мўлжаллаб берилмоқда. Бу кўмак ўз натижаси мевасини узоқ куттиргани йўқ. Бизнес-фонддан кредит олган ишбилармонлар қисқа муддатдаёқ 85 миллион сўмлик 30 турдаги товарлар ишлаб чиқаришга улгурдилар. Муҳими, 581 киши иш билан таъминланди.

Масалан, Нукус туманидаги «Қорақалпоғистон» иссиқхонаси Исроил технологияси асосида ишлашга ўтди. Хорижий технология қўл келиб, 6 гектардаги иссиқхонада маҳсулот етиштириш ҳажми тўрт-беш баробарга кўпайди. Янги технологияни ишлаб чиқаришда қўллаш учун сарфланган харажат эса бир йилда қопланиши кутилмоқда.

Шунингдек, Мўйноқ туманидаги «Гулсара», Нукус шаҳридаги «Ойзода», «Иссиқ нон», Хўжайли туманидаги «Онер» («Ҳунар»), Чимбой туманидаги «Самат» каби ўнлаб корхоналар жуда ибратли ишларни амалга оширмоқдалар.

Аммо, масаланинг бошқа жиҳати ҳам бор. Бизнес-фонддан кредит олган баъзи «ишбилармон» ва «тадбиркорлар» бу ташкилотни гўё соғин сигир тарзида ўй фикр юритиб, олинган кредитларни бошқа мақсадларга сарфламоқдалар. Шундайлардан Нукус шаҳридаги «Дорат», «Армон» Кегейли туманидаги МРС-1 корхоналари раҳбарлари эндиликда, олган маблағларини ўз вақтида қайтариб бераолмасдан тегишли ҳуқуқ-тартибот идоралари олдида жавоб беришларига тўғри келаяпти.

Ишончимиз комилки, бу йўналишдаги хайрли ишларга бундай нафси бузуқ кимсаларнинг аралашиб қолишига асло йўл қўйилмайди.

Зеро, зарур, сифатли товарлар ишлаб чиқариш кенг йўлга қўйилса, ишсизлар муҳим иш ўринларига эга бўлса, бу — мўл-кўлчиликнинг манбаидир. Ҳақиқатан ҳам барчамизнинг ниятимиз муштарак — халқ фаровонлиги йўлида хизмат қилар эканмиз, албатта бу хайрли мақсад амалга ошади.

Абду РАҲМОН,
«Ишонч» мухбири

Қонун лойиҳаси - муҳокамада

ЯНГИ ИМКОНИЯТЛАР

Умумхалқ муҳокамаси учун қўйилган Ўзбекистон Республикасининг «Оммавий ахборот воситалари тўғрисида»ги қонун лойиҳаси билан танишиб чиқар эканман, ижтимоий институт ҳисобланмиш - оммавий ахборот воситаларига алоҳида эътибор ва муҳим ўрин берилаётганлигидан беҳад қувондим. Кейинги вақтларда мамлакатимизда оммавий ахборот воситаларини ҳақиқий «тўртинчи ҳокимият»га айлантириш йўлида анча салмоқли ишлар амалга оширилди. Олий Мажлиснинг навбатдаги сессиясида кўриб чиқиладиган ва қабул қилинадиган ушбу қонун оммавий ахборот воситаларига янги, кенг имкониятлар очиб беради. Қонун лойиҳаси жаҳон қонунчилик назарияси ва амалиётига мос келиши билан ажралиб туради.

Маълумки, мамлакатимизда юз бераётган чуқур иқтисодий-ижтимоий, сиёсий ўзгаришлар оммавий ахборот воситаларининг олдига ҳам янги юксак талаблар қўймоқда.Оммавий ахборот воситалари фаолиятида кейинги вақтларда ижобий ўзгаришлар сезилмоқда. Булар Ўзбекистон радиоси фаолиятида, Ўзбекистон телевидениеси баъзи дастурларида, «Ишонч», «Ҳуррият», «Туркистон» каби газета жамоалари фаолиятида кўриниб турибди.

Аммо, умуман олганда, республика миқёсида оммавий ахборот воситаларига алоқадор қонунларни ҳаётга тадбиқ қилиш кўнгилдагидек эмас, «тўртинчи ҳокимият» сари ҳаракат мураккаб кечмоқда. Оммавий ахборот воситалари журналистларининг аксарият қисми мамлакатимизда ва жаҳонда юз бераётган ҳодиса-воқеалар ҳақида оператив ва холис фикр билдиришда қийинчилик сезмоқдалар. Уларга эскича фикр юритиш, эски психологиялар ўз таъсирини кўрсатмоқда.

Қонун лойиҳаси мукаммал, пишиқ-пухта ишлаб чиқилганлиги кўриниб турибди. Аммо бир мулоҳаза: маълумки, собиқ шўролар даврида баъзи хонандаларнинг радио ва телевидение орқали чиқишлари тўхтатиб қўйилар, улар ижросидаги ёзиб олинган ашулалар эфирга берилмас эди. Бу машҳур хонандалар Т.Қодиров, Ф.Умаров, К. Отаниёзов, О.Хайитова, З.Султонов ва бошқаларга нисбатан ҳам қўлланилган. Бирор мансабдор шахс ёки идора раҳбари кўрсатмаси билан шундай қилинарди.

Эндиликда бундай ҳолларнинг олдини олувчи омил сифатида муҳокамадаги қонун лойиҳасига тегишли банднинг киритилиши айни муддао бўларди. Яъни қонунда фақат суд қарори билан ёки бирор ваколатли ташкилот қарори билангина бундай таъқиқлар қўлланилиши мумкинлиги ҳақида ёзиб қўйиш мақсадга мувофиқ деб ўйлаймиз.

Ушбу қонуннинг қабул қилиниши оммавий ахборот воситалари ва журналистлар фаолиятига доир олдин қабул қилинган қонунларни тўлдиради. Уларнинг ҳаётга тадбиқ қилиниши билан оммавий ахборот воситалари ходимлари фаолиятига , янги мазмун, янги қирралар бахш этади. Албатта, бу ҳол оммавий ахборот воситаларини ҳақиқий «тўртинчи хокимият» сари янада яқинлаштиради.

Н.УСМОНОВ,
олий педагогика институти «Иқтисодиёт назарияси» кафедра мудири.

Касаба уюшма ҳаёти

ФАОЛИЯТНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАҚСАДИДА

Касаба уюшмалари иқтисодиётни қайта қуриш ишига ўз улушини қўшмоқда. Бозор иқтисодиётига ўтиш шароитларида меҳнаткашларнинг, аҳоли кенг табақаларининг манфаатларини ифодалаш ва ҳимоя қилишда муайян тажрибага эга бўлдилар.

Ҳаётда юз бераётган ўзгаришлар касаба уюшмаларидан куч ва маблағларни бирлаштиришни, ҳаракат стратегия ва тактикасини такомиллаштириш, ташкилий бирликни мустаҳкамлашни, меҳнаткашларнинг ҳаётий манфаатларини ҳимоя қилиш учун молиявий ва моддий-техника имкониятларини жипслаштиришни талаб этмоқда.

Яқинда Тошкент вилояти маданият ходимлари касаба уюшмалари қўмитасининг ташаббуси билан ўтказилган икки кунлик семинар ва «Давра суҳбати» айнан касаба уюшма ташкилотларининг шу кунги ва келгусидаги фаолиятини янада такомиллаштиришга бағишланди. Семинар вилоят ўқитувчилар малакасини ошириш марказининг мажлислар залида бўлиб ўтди. Унга маданият ходимлари шаҳар ва туман касаба уюшма қўмиталари ва бошланғич ташкилотларининг раислари, маданият бўлимлари бошлиқлари, шаҳар ва туман босмахоналари директорлари, кутубхоналардан вакиллар иштирок этишди.

Семинар қатнашчилари дастлабки кунда иқтисод фанлари номзоди, халқаро муносабатлар ва дипломатия институти политология кафедраси мудири муовини Р.О.Андронов,фалсафа фанлари доктори Т.Норбоев, вилоят касаба уюшмалари кенгаши бўлим мудирлари М.Т.Иноғомов, М.Х.Ниёзова, йўриқчи Н.Тошпўлатов турли мавзуларда маъруза қилдилар.

Семинарнинг иккинчи куни халқ таълими ва фан ходимлари вилоят касаба уюшмаси кенгаши санаторий-профилакторийси бош шифокори С.Х.Каломова ва республика касаба уюшмалари кенгаши ҳуқуқий бўлим мудири Ҳ.Пиримқуловлар билан ўзаро мулоқот бўлиб ўтди.

Шу куни семинар қатнашчилари билан «Давра суҳбати» ўтказилди. Суҳбатда республика маданият ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси раиси М.К.Жалилова, «Кўзгу» республика газетаси муҳаррири К.Матёқубов, Ўзбекистон Республикаси маданият ишлари вазирлигининг маданий-оқартув муассасалари бошқармаси бошлиғи Т.Зоитов, Ўзбекистон республикаси матбуот Давлат қўмитаси кадрлар бўлими бошлиғи В.И.Умархўжаева, Тошкент вилояти ҳокимлиги бошқарма бошлиқлари З.А.Солихов, Ш.А.Миралимов, Республика давлат матбуот қўмитаси ҳуқуқшуноси Н.Парпиева, маданият ходимлари касаба уюшмаси вилоят қўмитаси раиси Н.М.Акбарова ва бошқалар иштирок этдилар. Улар семинар қатнашчиларининг саволларига бетафсил жавоб бердилар.

Семинар охирида вилоятнинг шаҳар ва туманларидан келган касаба уюшма ташкилотларининг вакиллари ўзаро тажриба алмашдилар. Маданият ходимлари касаба уюшмаси вилоят қўмитасининг ташаббуси билан ўтказилган ушбу семинар ва суҳбат ниҳоятда мазмунли ва фойдали бўлди.

А.САМАРИДДИНОВ,
«Ишонч» мухбири.

Тошкент шаҳридаги 4-Бизнес мактабида кўплаб йигит-қизлар янги касб ўрганиб иш бошламоқдалар. Тикувчилик фабрикаларида мактабни тугаллаган кўпгина ёшларни учратиш мумкин.

Суратларда: ***мактаб гуруҳ устаси Саида Аъзамова шогирдлари Барно Иноятова, Ойша Самариддиновага касб сирларини ўргатмоқда: ўқувчилар машғулот пайтида.***

Н.Алмуродов олган суратлар.

Истеъмолчи манфаати — муқаддас

СУВНИ ЛОЙҚАЛАТГАН КИМ?

Ҳамма нарса тозаликдан бошланади. Тозаликка риоя қилинмас экан, биз юртимизнинг энг катта бойлиги — эл саломатлигини асрай олмаган бўламиз. Донишмандлардан бири айтган эканки, кишининг бахти ҳам, ташвиши ҳам ўз қилмишининг мевасидир. Айрим кимсалар ўзгаларга зарар етказишни ўйлайдилару, бунинг бир чети ўзларига ҳам тегишини билмайдилар.

Идорамиз ходимлари зиммасига барча жабҳаларда тозаликни, озиқ-овқат маҳсулотларининг истеъмолга яроқлилигини назорат қилиш, касаллик тарқалиши эҳтимоли мавжуд ҳолларнинг олдини олиш юклатилган. Шу боис ходимларимиз томонидан мунтазам текшириш ўтказиб турилибди. Айниқса, умумий фойдаланишдаги соҳаларга кўпроқ эътибор бераяпмиз. Кўпгина ташкилот раҳбарлари ва фуқаролар тушунтиришдан сўнг бу тадбирларнинг аҳамиятини англаб, тозалик талабларини бажаришаяпти. Лекин улар орасида ўзбошимчалик одатини тарк этмаганлари ҳам бор.

Тойлоқ туман Галаботир қишлоғидаги «Карим ота» кичик корхонаси таркибида ошхона, дўкон, дорихона бор. Аммо дори-дармонлар савдоси учун махсус рухсатнома олинмаган. Ҳатто бу ерда дориларни сақлаш учун оддий шароит ҳам яратилмаган. Кичик корхонага қарашли ошхонада эса аҳвол бундан ҳам баттар. Идишларни ювишда санитария талаблари қўпол равишда бузилган. Иссиқ сув у ёқда турсин, ҳатто совуқ сув ҳам йўқ. Зарарсизлантирувчи ювиш воситалари қўлланилмайди. «Парвиз» хусусий ошхонасида ҳам аҳвол шундай. Идишларнинг етарли тозаланмаслиги, ошхона ходимларининг тиббий кўрикдан ўтмаганлиги эл саломатлигига тўғридан-тўғри хавф туғдираётир.

Бу каби тартибсизликларни аксарият хусусий дўконларда учратиш мумкин. Хусусан, Ҳовузак қишлоғидаги «Хадича» кичик корхонасига қарашли дўкон ишчилари тиббий кўрикдан ўтмаган ҳолда савдо қилишмоқда. Шароит бўлмаса-да, тез бузилувчи тухум, маргарин кабилар сотилмоқда. Бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари ҳам очиқ ҳолда сақланади. Кўпгина маҳсулотларнинг ёрлиқлари ва сифатини кафолатловчи ҳужжатлар йўқ.

Бунга ўхшаш камчиликлар «Боғизағон» ижара хўжалиги ҳудудидаги «Достон» хусусий дўконида (сотувчиси Ф. Сафарова), Гадойқушчи қишлоғидаги хусусий дўконда (Н. Саидқулиев) ва бошқа савдо шаҳобчаларида ҳам мавжуд. Тумандаги ихтисослашган улгуржи бозорга қарашли «Абдулло» дўкони мудири Абдумалик Каримов нафс йўлида ҳеч нарсадан қайтмас экан. У юқорида айтилган камчиликларга йўл қўйгани баробарида сифати бузилган 50 кг гуруч ва анча миқдордаги конфетни тап тортмай пуллаш учун пештахтага чиқариб қўйибди.

Текширишлар жараёнида қоидабузарларнинг барчасига нисбатан қилмишига яраша чора кўрилди. Умуман, кейинги 1-2 ой ичида санитария талабларига риоя қилинмагани учун 8 та ошхона, 5 та хусусий ва 2 та дўкон ёпиб қўйилди. Юзга яқин огоҳлантиришлар берилди. Албатта, фақат текширишлар билангина аҳволни ўнглаш қийин. Чунки текширишлар жараён ортидан ўтказилади. Биз эса бундай ҳолларнинг олдини олишга интилишимиз керак. Бу борада таклифимиз бор: мулкчилик шаклидан қатъий назар умумтарбия талабларини ҳам тўлиқ бажармагунча фаолият бошлашга ёки давом эттиришга ҳокимият, солиқ ва бошқа идоралар томонидан рухсат берилмай турса, мақсадга мувофиқ бўларди. Унта, юзта нобоп ишлаётган корхоналар ёпилиши натижасида эса минглаб аҳолининг манфаати ҳимоя қилинган бўларди.

Р. ҚЎЧҚОРОВ,
Тойлоқ туман СЭС бош шифокори

Касаба ташкилотларидан хабарлар

ТАЛАБ ДАРАЖАСИДА ЭМАС

Касаба уюшмалари Хоразм вилоят кенгашининг раёсати таълим ва фан ходимлари касаба уюшмасининг вилоят қўмитаси, унинг таркибидаги ташкилотларда юқори касаба идоралари қарорларининг бажарилиши юзасидан амалга оширилаётган ишлар тўғрисидаги масалани кўриб чиқди. Раёсатда таъкидландики, тармоқ касаба ташкилотларида ижрони таъминлаш борасида бирмунча ишлар олиб борилмоқда.

Лекин бу муҳим соҳада бир қатор камчиликлар ҳам мавжуд. Аввало, қўмиталарда мажлисларни вақтида ўтказмаслик, режалаштирилган масалаларни қолдириб юбориш ҳоллари учрайди. Айниқса, Хива, Қўшкўпир туманлари, Урганч шаҳар касаба ташкилотларида иш юритиш, уни режалаштиришда камчиликлар содир бўлаётир, мажлислар вақтида, пухта тайёргарлик билан ўтказилмайди. Вилоят кенгаши қарорлари қўмиталарда ҳамиша ҳам кўрилмайди. Касаба уюшмасининг тармоқ қўмиталарида ижрони назорат қилиш тизими амалда йўқ. Охирги икки йил ичида муддати тугаган қарорлар назоратдан чиқарилмаган.

Бу камчиликларнинг асосий сабаби касаба идоралари ходимларининг масъулиятсизлиги, ишдаги ўзибўларчиликдадир.

Кадрлар ва фаоллар ўқуви изчил эмас. Масъул ходимларнинг топшириқлар, қарорларнинг бажарилишини таъминлаш борасидаги ахборотлари эшитиб борилмайди. Вилоят қўмитаси раҳбарияти туман ва шаҳар қўмиталари фаолиятига нисбатан талабчанликни бўшаштириб юборган.

Вилоят кенгашининг раёсати бу масала юзасидан қабул қилган қарорга таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси вилоят қўмитаси, туман ва шаҳар қўмиталарининг юқори касаба идоралари ва ўз қарорларининг бажарилишини таъминлаш ва ижрони назорат қилиш борасидаги ишлари талаб даражасида эмаслиги қайд қилинди. Мавжуд камчиликларни бартараф этишга қаратилган амалий тадбирлар белгиланди.

МАДАДКОРЛИК

— Кишининг бошига мушкулот тушганида ёнида кўнглини кўтариб, далда берувчилар, ёрдам қўлини чўзувчилар бўлса, қандай яхши, — дейди касаба уюшмалари Сурхондарё вилоят кенгашининг раиси Х. Шарафутдинов. — Биз бундай аҳволда қолган кишиларга ҳамиша ёрдам кўрсатмоқдамиз.

Вилоят кенгаши шу мақсадда турли жамғармалар, жамоат ташкилотлари билан яқиндан ҳамкорлик қилмоқда. Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари, кам таъминланган оилалар, Шерободдаги қариялар, Шўрчидаги ногиронлар уйларига қарийб 1 миллион сўмлик ўсимлик мойи, ун, шакар, гуруч, чой ва кийим-кечаклар олиб берилди. Шунингдек, Бойсун туманидаги «Широ-шакар» болалар ансамбли, «Кўзгу» вилоят телевидениеси, эндокринология диспансери ҳам вилоят кенгашидан мўмай моддий мадад олишди. Уруш ногиронлари, меҳнат фахрийлари, байналмилалчи жангчилар, Чернобил фожиасини бартараф этиш иштирокчиларидан 1217 киши касаба шифохоналарида бепул соғломлаштирилди.

Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши Матбуот ва ахборот шўъбаси.

«Инсон манфаатлари - олий мақсад» танловига

ДУНЁНИНГ АЗИЗИ

Инсон - бу дунёнинг азизу мукаррам хилқати, мавжудотлар ичра сарваридир. Инсон азиз ва мукаррам этиб яратилган экан, у ҳамиша эъзоз ва ардоққа лойиқ. Бу йил инсон манфаатлари йили деб эълон қилиниши мустақил юртимизда инсонга бўлган муносабат қанчалар юксаклиги ифодасидир.

Республикамизда инсон манфаатларини таъминлаш мақсадида қатор эзгу ишлар амалга оширилмоқда. Ана шундай хайрли ишдан бири - Ўзбекистон ижтимоий таъминот вазирлиги миллий реабилитация марказининг дунёга келишидир.Мухбиримиз марказ бош директорининг илмий ишлар бўйича ўринбосари, Абдусамат Абдусаломов билан мулоқотда бўлди.

- Марказнинг асосий вазифаси ногиронларга ва ногирон бўлиш эҳтимоли бўлган беморларга ёрдам кўрсатиш.Ногиронларнинг тиббий аҳволларини, уларнинг саломатликлари даражасини аниқлаб, улар учун мумкин бўлган муолажалар дастурини яратиб берамиз. Шу билан бирга яна уларни ижтимоий ҳимоя қилиш ҳам муқаддас бурчимиздир. Биз шу ногиронларнинг ҳаётда ўз ўринларини, мавқеларини, умуман жамиятимиз фуқаролари каби тўла қонли ҳаёт кечиришлари учун шарт-шароит яратиш дастурини ишлаб чиқишимиз керак. Маълумки, бозор иқтисодиётига ўтаётган давримизда корхоналарда уларга мослаштирилган ишлаб чиқариш тармоқларини ташкил қилиш бироз қийинроқ бўлиб турибди. Айрим корхоналарда мана шундай иш жойлари умуман йўқ. Яъни ногиронларни иш жойлари билан таъминлаш, иш жойларида соғлиқларига ёмон таъсир қилмайдиган меҳнат турларини аниқлаб, уларни шундай иш жойларига жойлаштириш муаммоларини илмий асосда аниқлаб бериш ҳам бизнинг зиммамиздаги вазифалардан биридир. Бунда уларнинг ақлий, руҳий, жисмоний кучларини тўғри баҳолаш зарур. Шу мақсадда марказимизда ногиронларнинг меҳнатини рационал шакллантириш махсус бўлими очилди.

Бундан ташқари ногиронларнинг ҳаётда ўз ўринларини топиш масаласи ҳам бор. Улар кўчада ёки транспортда юрганда, уйда, асбоб-анжомлардан фойдаланганда ёрдам берувчи мосламалар керак бўлади. Шу мақсадда янги мосламалар тайёрлаш бўлими очилди. Бу ишларни ҳал қилиш учун бўлим кичик корхоналар билан ҳамкорлик қилмоқда. Жумладан, «Ижодкор» корхонаси ташкил этилди. Бу корхона шу кунларда ногиронлар учун ушлагич ва санузеллар намунасини тайёрлади. Ҳозир буларни ҳаётга тадбиқ этиш ғоясини илгари сураяпмиз. Шу масала бўйича Республика ногиронлар жамияти ҳам катта қизиқиш билан бизлар билан ҳамкорлик қилмоқдалар.

Ногиронларнинг ўзларини ижтимоий ҳаётга руҳан тайёрлаш масаласи ҳам муҳим масаладир. Бу ишлар катта куч ва тўпланган тажрибалардан фойдаланишни тақозо этади. Шунинг учун ҳам марказимизда яна бир бўлим-ногиронларни руҳан ўрганиш бўлимини ташкил этдик. Чунки тўсатдан ногирон бўлиб қолган одам руҳан эзилади, ишончини йўқотади, яшашга қизиқиши ҳам қолмайди. Ўзини жамиятда ортиқча юк, ташвиш деб билади. Шундай пайтларда улар ҳаётга, меҳнатга, интилишларга ишонч ҳосил қилиши, жамият ва ҳаётда ўз ўринларини топиши, тўлақонли ҳаёт кечириши учун руҳан тайёрланади. Шу ишларни илмий асосда ўрганиш ва ҳосил қилинган хулосаларни тадбиқ этиш ишларини ҳозир давом эттираяпмиз.

Миллий марказ қошида 150 ўринли шифохона бор. Бу ўринлар жарроҳлик, терапия, кордиология ва асаб касалликларини даволашга мўлжалланган. 1996-2000 йилгача мўлжалланган давлат дастури асосида бизда чет эллардан кўплаб даволаш асбоб-анжомлари олиб келинган. Масалан, ётганда ва ўтирганда массаж қиладиган кушеткалар, оёқларни даволашда ишлатиладиган гидромассаж, ҳамда кўпгина функционал текшириш асбоб-ускуналари шулар жумласига киради. Янги электр кардиографлар, стресс системалари, жисмоний оғирлик бериш ёрдами билан юрак, ўпка ва бошқа органларнинг функцияларини аниқлаб, буларга келажакда тиббий, касбий ва ижтимоий ёрдам берадиган замонавий ускуналар олиб келинди. Реабилитация дастури асосидаги бу ишларга катта сармоя талаб этилади ва бунинг ҳаммаси давлат маблағи ҳисобига амалга оширилмоқда.

Республикамизда миллий реабилитация маркази ташкил қилингандан сўнг ҳудудий реабилитация марказлари ташкил этиш ҳам бошланди. Шу кунларда Урганч, Нукус, Қарши шаҳарларида очилиши мўлжалланмоқда. Наманган ва Тошкент шаҳарларида реабилитация марказлари фаолият кўрсатмоқда. Тошкент шаҳрида эса Ортопедия ҳиссадорлик жамияти қошида ташкил этилди. Андижон шаҳрида регионал марказ очилди. Бу марказ Фарғона, Андижон ва Наманган вилоятлари бўйича фаолият кўрсатмоқда.

Бугун биз дунёда тўпланган тажрибалар билан танишмоқдамиз. Бир гуруҳ ходимларимиз АҚШ, Германия, Изроил, Россия ва Белоруссия давлатларидаги ана шундай шифохоналарда бўлишиб, у ерда олиб борилаётган ишлар билан яқиндан танишдилар. Айни пайтда реабилитация соҳасида катта илмий ишлар олиб борилмоқда. Уларнинг натижалари кундалик ҳаётимизда ўз самарасини бермоқда. Бу натижалар фақат Ўзбекистонда эмас, чет элларда ҳам қўлланилмоқда. Лекин шунга қарамасдан бизларга юклатилган вазифаларни ҳал қилмоқ учун ҳали анчагина тер кўкишга тўғри келади. Жамоамизда ғайратли, илмли, ташаббускор ходимларимиз бор. Албатта, бизларга билдирилган ишончни оқлаш учун бор имкониятларимизни ишга соламиз. Чунки инсонлар соғлиғи бебаҳо бойликдир. Фуқароси соғлом давлатнинг келажаги албатта порлоқ бўлади.

Суҳбатдош:
Ш. ШОБИЛОЛОВ.

1998 йил — оила йили

ОИЛА даврасида

Психолог ҳузурида

БАХТ НИМА?

Бу тушунчани ҳар ким ҳар хил тушуниши табиий ҳол. Аммо бу тўғрида фан, олимлар қандай фикрда?

Яқинда америкалик руҳшунос профессорлар: Дэвид Майерс ва Эд Динерлар ажойиб «Бахт формуласи»ни таклиф қилдилар. Инсон қуйидаги тўртта талабга жавоб бериши лозим деган хулосага келдилар:

1. Ўзини ҳурмат қила билиш.

Бундай кишилар ён-атрофидагиларнинг кайфиятларини кўтаришнинг манбаи эканликларига ишонадилар, ўзларини зиёли ва одобли деб ҳисоблайдилар.

2. Ўзларини назорат қила оладилар.

Бу тоифадаги одамлар ҳар қандай муаммони ечиш учун ўзларида куч топадилар. Улар яхши ўқийдилар ва ишлайдилар. Бўлар-бўлмасга жиғибийрон бўлавермайдилар.

3. Оптимистлар-келажакка ишонадилар.

Муваффақиятига ишонадиган кишига бахтнинг ўзи келади.

4. Бахтли одамлар.

Одамохун, ажойиб кишилар бўлиб, уларнинг дўстлари кўп бўлади.

Профессорларнинг фикрича, бахтлиликнинг бошқа белгилари ҳам бор. Масалан, АҚШдаги ҳар тўрт оиладан учтаси оилавий ришталарнинг мустаҳкамлиги туфайли ўзларини бахтли ҳисоблайдилар. Яна ёшларидан қатъий назар диндор кишилар ҳам ўзларини бахтли деб ҳисоблайдилар.

Булардан ташқари, маълумотларга қараганда Бангладеш сингари қашшоқ мамлакатларда бадавлат кишилар ўзларининг бойликларини бахт деб санайдилар.

Р. АБДУЛЛАЕВА тайёрлади.

«Ишонч» устахонаси

ҚУЛАЙ МОСЛАМА

Юқори қисми кесилган пластмасса идишлардан ҳам ажойиб мосламалар ясаш мумкин. Расмда сиз ана шунга оид намуналарни кўриб турибсиз. Ушбу расмдаги мослама ёрдамида пастдан туриб олма, ўрик, шафтоли ва шу каби меваларни териш мумкин. Бунда идишнинг қия қилиб кесилган жойи меванинг бандини узиб олишда ёрдам беради. Идишни узун таёққа бурама мих билан маҳкамланг. Ундан юқорида туриб ишлаётган кишиларга айрим нарсаларни юлиб узатишда ҳам фойдаланиш мумкин.

Ҳошимжон ЭГАМОВ.

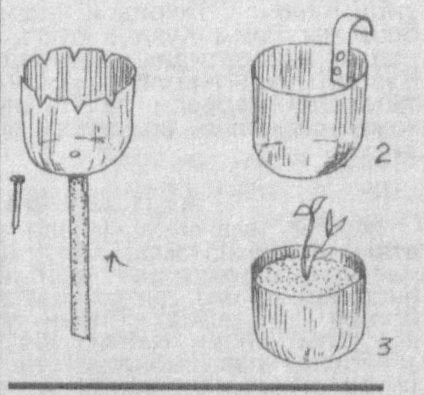

Одамийлик сабоқлари

СУДХЎР БЎЛМАНГ!

Азиз биродарлар, ислом аҳкомларининг асосий манбаи Қуръони Карим ва Пайғамбаримиз Муҳаммад С.А.В.нинг ҳадислари ҳисобланади. Унда шундай дейилган: «Биз одамларни мукаррам эканлигини билса, шариат аҳкомларига риоя қилган ҳолда яшамоғи лозим бўлади. Шунинг учун ҳам одамларни шу йўлдан чиқиб кетган пайтларида ислом аҳкомлари тез-тез ҳидоятга чақиради, ҳаром, ҳалолни ажратиб олишни буюради. Инсон поклигини сақлаб, ҳаёт кечириши учун аввало ейдиган таомида ҳалоликка риоя қилиши керак. Шунинг учун ҳам Аллоҳ Таоло «Эй мўминлар, биз берган ризқнинг ҳалолини танлаб енглар», дейди. Ўша ҳалол нима экан деб, одамлар янглишмаслиги учун ҳаром нарсаларни айтиб ўтади:

1. Ўзи ўлган ҳайвонларнинг гўштини емаслик;
2. Қон ҳам инсон ҳаёти учун зарарли эканлиги;
3. Тўнғизнинг гўшти ҳам ҳаром ҳисобланади, дейилган,

Яна шундай дейдилар: «Маст қилувчи ичимликларни ичиш ва қимор ўйнаш, фолбинларнинг сўзига ишониш — бу шайтоннинг ифлос ишларидан биридир, ундан сақланинглар, деб, мусулмонлар учун бундай ишлар ҳаром қилинди. Шариатимизда ҳаром қилинган нарсалар, аслида инсоннинг соғлиғига зарар бўлгани учун ҳам ҳаром қилинган. Масалан, нонсиз ҳаётни тасаввур қилиб бўлмайди. Лекин уни истеъмол қилишда унинг қайси йўл билан топилгани ҳам аҳамиятга эга. Агар у нопок йўл билан топилган бўлса, уни ўша пайтда есангиз, қорнингиз тўйгандай бўлади-ю, лекин ҳаром луқманинг жазосини анча пайтгача тортасиз.

Маънавий поклик ҳақида ҳам кўплаб оятлар бор: «Топаётган молларингизни, бойликларингизни ҳаромга айлантириб юрманг», деб порахўрлик ҳаром ҳисобланса-да, пора бериш ҳам гуноҳ ҳисобланади. Яъни пора берган ҳам, пора олган ҳам дўзахи дейилган. Порахўрликдан ўзимизни тийишимиз керак. Ўзгаларнинг ҳожатини таъма қилмасдан фисабилиллоҳ қилсак, ўзимиз қийин аҳволга тушиб қолганимизда ёрдам берувчи инсон доимо топилади.

Кўпчилик биродарларимиз ҳозирги вақтда судхўрликни одат қилишди. Бир одам ўзида йўқ бўлган пулни керак пайтида бировдан қарз сўрайди. Қуръонда шундай дейилган: «Қарз берсангиз, Аллоҳ йўлида қарз-қавола беринг. Ана шунинг баракасини сизларга бир неча баробар кўпайтириб бераман» деган. Аммо шундай инсонлар борки, ўша пул устига ўн, йигирма фоиз қўйиб, фалон вақтда қайтарасан, ўша фурсатда бермасанг мана шунча фоиздан қўшиб берасан, деб судхўрлик орқали тирикчилик қиладиганлар кўпайиб кетмоқда. Холис қарз берувчилар эса озчиликни ташкил этади.

Қуръони Каримда шундай дейилган: «Судхўрнинг молини еманглар, у энг ёмон ҳаром луқмадир». Яна шундай дейилган: «Кимда ким судхўрлик қилиб, бола-чақасини, оиласини боқса, шундай ҳаёт кечирса, у одам қиёмат кунида тирилганда, танаси бошқа, боши ҳайвоннинг бошига ўхшаб тирилар экан». Демак, шундан маълумки, у одам дўзахи бўлади.

Азиз биродарлар, судхўрлик қилишдан албатта қайтинглар, ўзларингизга зулм қилманглар. Ўғриликка ружу қўйганлар ҳақида ҳам шундай дейилган: «Ўғирлик қилган аёлнинг ҳам, эркакнинг ҳам ҳеч иккиланмасдан иккала қўлини кесинглар. Чунки ўғрилик орқали топилган мол ҳам ҳаром ҳисобланади». Тижорат ишларида ҳам ҳалоллик зарур. Хоҳ сотувчи бўлинг, хоҳ олувчи бўлинг ҳалолликни олий мезон қилиб, турмуш кечирингиз. Ана шунда икки дунё саодатига эришасизлар.

РАҲМАТИЛЛА Қори маърузаси асосида ШОМАҲМУД тайёрлади.

Турмуш чорраҳаларида

БИР-БИРИНИ СУЯГАНЛАР...

Таҳририятдан: Ҳар бир даврнинг ўзига яраша қийинчилигу муаммолари бўлган. Ҳозирги пайтда кўпгина аёлларимиз етишмовчилик сабаб фарзандлари тарбиясига етарлича эътибор бермай, пул топиш илинжида бозорма-бозор юришади. Қоп кўтарган аёлларни кўрганингизда беихтиёр ўйга толасиз. Куни билан чарчаган аёлларимиз кечқурун ҳатто қўни-қўшниникига чиқиб суҳбатлашишга ҳам вақт топишмайди. Уруш йилларини кўз олдимизга келтирайлик-а, аёллар уззукун оғир меҳнат билан банд бўлишган. Унинг устига жигарларини фронтга жўнатиб, бағри-дили куйиб юришган. Аммо шундай бўлса-да, улар ўзларининг аёл эканликларини унутмаган ҳолда кечалари кашта, дўппи, сўзана, тикиш билан машғул бўлганлар.

Дутор чертиб ашула айтганлар. Ҳозирги пайтда турмуш ўртоқлари ёнида бўлганлари ҳолда қайнонаси билан чиқишмаётган ёки келинини «ўтирса — ўпоқ, турса — сўпоқ» атаётган қайноналар ҳам йўқ эмас.

Ушбу ҳаётнинг энг қийин даврларида бир-бирига суянчиқ бўлган қайнона-келин Омила буви ва Рихсихон опаларнинг тутган йўллари бугунги авлод қайнона-келинларига сабоқ бўлар...

Сархумдоннинг этагида (Шайхонтаҳур туманидаги собиқ Сархумдон ҳозирда Марказ-26 деб юритилади) Мевали боғлар, токзорлар кўп эди.

1942 йилнинг ёзида сотиб олган чорбоғимиз Рихсихон опа боғлари билан туташ эди. Рихсихон опа эса бизга ота томондан қариндош эдилар.

У пайтларда аёлларимиз жуда бақувват бўлишганми, ҳар ҳолда Рихсихон опа лой ишларини ҳам ўзлари қилиб кетаверардилар.

Рихсихон опанинг умр йўлдоши Асадулло ака урушга кетганда у киши 3 ёш фарзанди ва қайнонаси Омила буви билан ғам ўтида қолишди. Ёлғиз ўғлининг дардида қолган Омила буви келини олдида сир бой бермас, келини Рихсихон опа ҳам ҳар қанча ҳижрон ўтида қоврилаётган бўлса-да, қайнонасига очиқ юз билан қараб кўнглини овлашга интиларди. Кўз ёшларини қайнона келинга, келин қайнонага кўрсатмадилар. Фақатгина меҳнат уларнинг ёнган юракларига малҳам бўлди.

Қайнона-келин жуда аҳил эдилар. Уларнинг уйида уруш-жанжал бўлганини ҳеч ким кўрмаган. Қайнона гапирганида келин, келин гапирганида қайнона жим турарди. Бир-биридан маслаҳатсиз иш қилмасди.

Омила буви невараларини жуда яхши кўрар, лекин шунга қарамай вақтида койиб ҳам қўярди.

Қайнона-келин доимо бирга эдилар. Уларни кўпчилик қайнона-келин деб эмас, она-бола бўлса керак деб ўйлашарди. Омила буви келинига ҳар бир нарсани эринмай ўргатарди.

Улар устиларига чопон кийиб белини белбоғ билан боғлаб оёқларида кирза этик билан эрта баҳордан то кеч кузгача гул экардилар.

Рихсихон опанинг бош фарзанди Мавжуда опа ҳам попоп тикувчи касбини эгаллаб онасига ёрдамчи бўлиб қолган эди.

Қишнинг узоқ кечаларида қўшни аёллар гоҳ бизникида, гоҳ Омила бувиникида йиғилишиб, дутор чертиб қўшиқлар айтишарди. Ҳазил-мутойиба, куй орқали ўзларининг ғам-ғуссаларини аритгандек бўлардилар. Ана шундай йиғинларда айниқса, қайнона-келиннинг бир-бирига меҳрибонликлари яққол кўзга ташланар, буни кўрган аёллар уларга ҳавас билан қарашарди.

Ҳозирда Омила буви ҳам, Рихсихон опа ҳам бу дунёни ташлаб кетганлар. Бу жаннати аёлларнинг бири ёлғиз ўғли, бири умр йўлдоши Асадулла акани 30 йилдан ортиқ кутиб, бир-бирига тиргак бўлдилар. Бу садоқатли аёлларни сарҳумдонликлар ҳамон ҳурмат билан тилга оладилар.

Т. МАҲМУДХЎЖАЕВ, ўқитувчи.

Мутолаа. **Нурмамат Алмуродов олган сурат.**

ХАНДАЛАР

Бир куни эр уйига лунжи шишган, кўзлари кўкарган, кийимлари йиртилган ҳолда кириб келди.

— Муштлашган экансиз, нега полицияни чақирмадингиз?

— Полиция билан муштлашдим-да!

* * *

Бир одамга ўртоғи хотинидан шикоят қилибди:

— Хотинингизнинг феъли ёмон экан, уни ташланг қўйинг, қутуласиз!

— Ие, қандай қилиб қўяй? У билан қирқ йилдан бери бир ёстиққа бош қўйиб келяпмиз.

— Бўлмаса ёстиқни ташланг...

* * *

Бир лофчи иккинчисига дебди:

— Бир йили шундай қаттиқ совуқ бўлдики, ўша йили роса тўйгунча музлаган балиқ едик.

Унинг гапига шериги шундай жавоб берди:

— Ўша айтганингиздан бир йил кейин ўша дарёга ўт тушиб, ҳамма нарса ёнди. Роса тўйиб қоврилган балиқ едик.

* * *

Рельс устида ётган одамдан сўрашибди:

— Нима қилиб ётибсиз?

— Ўлмоқчиман.

— Унда ёнингиздаги нонни нима қиласиз?

— Поезд кечикса, ейман.

* * *

Тиланчи уй эгасига мурожаат қилди:

— Бир пайса садақа қилинг.

— Пул йўқ, жўна.

— Бўлмаса эски кийимлардан беринг.

— Эски кийим йўқ.

— Бир бурда нон беринг.

— Нон ҳам йўқ. Ҳеч нарса йўқ.

— Ие, ҳеч нарса бўлмаса, нима қилиб ўтирибсиз? Туринг бирга тиланчилик қиламиз.

* * *

— Ғам-ташвишларингизга ҳамиша ҳамдард бўламан, — деди қиз севган йигитига.

— Менинг ҳеч қандай ташвишим йўқ.

— Шошилманг, мен билан турмуш қурганингиздан кейин ташвишлар топилади.

* * *

Бир одам калта бир дарахтни кесаётган эди, қоровул сўради:

— Ҳа, нима қилаяпсиз?

— Ҳалақит берманг, дарахт орқасида биров борга ўхшайди, шуни кўрмоқчиман.

* * *

Маймун дарё бўйида ўтириб олиб, сувни қамчилаб ҳайдаётган эмиш. Тимсоҳ сўрабди:

— Нима қилаяпсан?

— Бир сўм берсанг, айтаман.

Тимсоҳ бир сўм берибди.

— Қани айтчи, нима қилаяпсан?

— Кўрмаяпсанми, сувни қамчилаб ҳайдаяпман.

— Вой аҳмоқ-ей...

— Аҳмоқманми, йўқми, лекин ҳар куни ўн сўм тушиб турибди.

* * *

Икки ошна учрашибди.

— Ҳа, нега қовоғингдан қор ёғаяпти?

— Менинг каналларим қўшнимнинг каналларига уруш эълон қилибди.

— Ундай бўлса, хурсанд бўл, бир-бирларини қириб битиради.

— Хурсанд бўласан-а, бўласан. Кеча меникилар бир ярим минг асирни олиб келишди.

* * *

Бўри қуённи учратиб қолибди ва дебди:

— Ҳай, қуён, мен сени ейман.

— Гўштга талонинг борми?

Фахриддин ҚОДИРОВ тайёрлаган.

Тиббий маслаҳатлар

ШИФОБАХШ НЕЪМАТЛАР

Яқин кишиларингиздан бири сизни ранг-рўйингиз, кўринишингизга қараб ўн ёшга қариб кетибсан демаса ҳам, ҳар ҳолда юмшоқроқ қилиб: — анча чарчаган кўринасан, нима қилди? — деб кўнгил сўраши тайин. Шунда сиз ҳар хил бемаъни ўйларга бормай ҳар куни еяётган нарсаларингиз ҳақида ўйлаб кўрсангиз фойдадан ҳоли бўлмайди.

Она табиатимиз қучоғида соғломлаштиришга уларнинг ёшлиғини нисбатан сақлашга қодир турли-туман зироатлар мавжудки, буларнинг саноғига етиш қийин.

Помидор-юрак учун фойдали. Бу камкаллорияли сабзавот калийга бой бўлиб, юрак ва қон томирлар фаолияти учун муҳим аҳамиятга эга.

Саримсоқ-иммунитет системасини мустаҳкамлайди. Ундаги оқсил теварак-атрофнинг зарарли таъсиридан организмни ҳимоя қилувчи моддаларни ишлаб чиқаришда рағбатлантиради.

Ёнғоқ-асаб учун озуқа. Асаб системасини мустаҳкамловчи В витаминига бой бўлиб ақлий фаолиятни фаоллаштиради. Диққатни бир ерга тўплашга ёрдам беради.

Сабзи-тўқималарни озиқлантирувчи моддаларга бой. Ундаги А витамини организмни яшартириш манбаи бўлиб, баданни мулойимлаштиради. Шунингдек, у ичакда рак пайдо бўлишининг олдини олувчи бета-каротин билан организмни озиқлантиради.

Турп-йўталга даво бўлади. У шамоллашга қарши, сийдик ҳайдовчи, балғам кўчирувчи, томоқ ва ўпка касалликларига даво сифатида ҳам тавсия этилади. Турп қизамиқ, юқори нафас олиш йўлларининг катари, бронхит, ўпка сили касалликларини даволашда ишлатилади.

Хурмо-халқ табобатида пишган хурмодан олинадиган қуюлтирилган шарбат хафақонликда, камқувватликда, қон босими пасайиб кетганда, юқори нафас йўллари шамоллаганда ва қон қусишда истеъмол қилинади.

Хурмо меваларидан тайёрланган шарбат буқоқ хасталигига шифо ҳисобланади.

Илмий медицинада хурмодан меъда ичак касалликлари, фрункулезли жароҳатларни даволашда фойдаланилади.

Шолғом-қайнатиб пиширилган шолғомни кўкрак қафасини ва томоқни юмшатишда ишлатилади. Шолғомни гўшт билан қайнатиб истеъмол қилинса, кишига мадад, кўзга фойда беради. Унда жароҳатларни тузатиш, антисептик, оғриқ қолдирувчи хусусиятлар мавжуд.

Қовоқ-қовоқдан тайёрланган қайнатма кўкрак оғриганда, қуруқ йўталга тавсия этилади. Мевасининг гўштли қисмини сувда пишириб сариқ касалига, буйрак, қовуқ, касалликларида сийдик ҳайдовчи омил сифатида берилади.

С. КАРИМОВА тайёрлади.

Hadislardan namunalar

Kimki mo'minlarga, ularning yo'llaruda aziyat tug'dirsa unga ularning la'nati yog'ilur.

***

Kimki hayotda tejamkor bo'lsa, zinhor qashshoqlikka tushmaydi.

***

Biror kasbu hunar orqasidan rizqu nasibaga ega bo'lib, yashayotgan odam, shu kasbini beuzur ozgartırmasih.

***

Yaxshilik tuxmu saodatlar berur,
Gar tikon eksang oyog'ingga kirur.

***

Har kishi nokas bilan hamkosadir, Ming sharofatni kasofat bosadir.

***

Barcha yaxshilik — xushxulqlikdadir. Barcha gunoh va yomonlik — dildagi g'ashlik va uyatli ishdadir.

***

Kishining bema'ni gaplardan tilini tiyishi — uning mo'minligi naqadar chiroyli ekanligidan darak beradi.

Anora ALLAEVA, tayyorladi.

Оила даромади: уни қандай кўпайтириш мумкин

ТОМА-ТОМА КЎЛ БЎЛУР

Маълумки, ҳар бир оиланинг ўзига яраша ишлаб топган маблағи, жамғармаси бўлади. Ҳалол меҳнат эвазига бундай жамғармага эга кишилар ҳаётда тинч, ҳузур-ҳаловатда яшайдилар. Таъбир жоиз бўлса, бу оила бошлиқларини ақлли, меҳнатсевар, мулоҳазали, ишбилармон, тадбиркорлар деб аташ мумкин. Турмуш тарзи фаровон, рўзғори тўкис, оила аъзолари тотув хонадонларга ҳамма ҳавас қилади.

Инсонларга Яратганнинг эҳсонлари беқиёс, буларнинг қирралари кўп, ана шулардан бири тежамкорликдир. Бу ҳақда муборак ҳадисларда «Кимки ҳаётда тежамкор бўлса, зинҳор қашшоқликка тушмайди»,- дейилган. Барча эзгуликка чорловчи яхши хислатларни келажагимиз эгалари бўлмиш болаларга ўргатиб бориш ҳар бир ота-онанинг асосий бурчларидандир.

Тарбия борасидаги тажрибалардан равшанки, болаларнинг мурғак қалблари, тоза руҳлари ниҳоятда тез ўзлаштирувчи ва тақлидчандир.

... 9 ёшли Қодиржон тижоратчи қўшниларининг болалари билан бирга ўйнаш жараёнида улардан савдо-сотиққа доир айрим томонларни ўрганиб, маъданли сувлардан бўшаган 30 дона шишани озиқ-овқат дўконига олиб бориб, 1 килограмм макарон ва 4 қути гугуртга алмаштириб келади. Ишдан қайтган ойиси шишаларнинг ўрнида йўқлигини кўриб ҳайрон бўлгач, - ойи, мен шишаларни мана бу нарсаларга «бартер» қилиб келдим, дейди мамнун жилмайиб.

- Сен нега айнан шу нарсаларни танладинг? - сўради ойиси.

- Мурод акам шуларни олсанг, ойинг хурсанд бўладилар деб жавоб берди Қодиржон.

- У нега борди?

- Улар 60 та шиша олиб бордилар, Манзура опам уларга 2 килограмм шакар ва 1 та кирсовун бердилар.

Майли ўғлим бу сафар кечираман, бундан кейин ҳеч қачон мендан маслаҳатсиз иш қилма, суҳбатга якун ясади ойиси.

... Суҳбатдан кўриниб турибдики, 9 ёшли Қодиржон ва 11 ёшли Муроджонлар онгида имконият, эҳтиёж, харид, харажат қилиш қобилиятлари шаклланиб бораяпти.

...Лайлога ойиси жунли ипдан қўлқоп ва пайпоқча тўқишни ўргатди. У мунтазам машқ қилиб, тўқиш сирларини пухта ўргангач, 1 ой давомида 10 дона кичкинтойлар пайпоқчасини тўқиб тижорат дўконига топширди. Қизчанинг харидоргир моллари тезда сотилгач, у шу ойнинг ўзида 500 сўм соф даромадга эга бўлди...

Унинг қўлидаги пули 3 минг сўм бўлди. Бобоси уни бозорга олиб чиқиб ўзига харид қилдирди. У 1150 сўмга пальто, 850 сўмга эса этикча харид қилди. Қолган 1000 сўмига хом ашё — тўқиш учун ип сотиб олишни режалаштирди кичкина чевар.

...Ботиржоннинг дадаси дурадгор. У дадаси ишлаётган пайтларда ёнида туриб иш ўрганади. Бир куни ойиси ишлаётган оштахтанинг бироз эскириб қолганини кўрган Ботиржон: - Ойи, сизга янги оштахта ясаб берайми? деб сўради.

У аввало дадасига ўхшаб фартук (қора матодан тикилган махсус иш кийими) кийди дўконни йиғиштирди, олдига тахта, арра, ранда, мих ва қумқоғозни тайёрлаб ишга киришди. Бир пасда ажойиб оштахта тайёр бўлди. Биринчи ишини ўқитувчиси Малика опасига, иккинчи ишини эса болалар боғчасига тақдим этди. Буни эшитиб қолган эҳтиёжманд оилалар унга буюртмалар бердилар, ишлар тайёр бўлгач, қўярда-қўймай ҳар бир оштахта учун 100 сўмдан пул қолдириб кетдилар. Эндигина 15 ёшли Ботиржоннинг маҳаллада обрўси ошиб кетди, у ҳунармандчилик бўйича мактабда ўтказилган кўрик-танловлар ғолиби бўлди.

Ноябрь ойининг ўзида оилага 1200 сўм қўшимча даромад келтирди. Ботиржоннинг ўз жамғармаси бор, унинг уст-боши, ўқув қуроллари етарли, 50 га яқин бадиий китоблари дарсхонасини безаб, унинг маънавий дунёсини бойитмоқда...

Чекланган заҳиралардан тежамли фойдаланишни ўргатиш мақсадида болаларга ота-онанинг: - чой қайнагандан сўнг газни ўчириб қўй! Хонанинг ўзи ёруғ-ку, лампочкани ўчириб қўйсанг бўларди, водопровод жўмрагини беркитгин! қабилидаги гаплари ва танбеҳлари, уларни ортиқча исрофгарчиликлардан сақлаш билан бирга бахтсиз ҳодисалардан ҳам асрайди.

Тобора гуллаб яшнаётган республикамизда турмуш тарзи юксалиб бораётган шу кунларда иқтисодий тақчиллик деб нолийвериш ўрнига бор имкониятимизни ишга солиб меҳнат қилиш, мавжуд жамғармамизни янада кўпайтиришнинг ўзига хос хислатлари борлиги аниқ.

Рўзғор тебратишда моҳирона иш юритиш, «Отини аяган от минар, тўнини аяган тўн кияр» қабилидаги мақолни унутмаслик зарур. Оила бошқарувчиси ота-она ёки бобо-буви, бу борада фарзандларини ҳам ўзларига эргаштиришлари лозим. Бунинг учун оила даромади, ҳисоб китоби ўша хонадон аъзолари орасида очиқ-ойдин бўлиши, сир сақланмаслиги(боланинг тарбиясига салбий таъсир кўрсатмаган ҳолда) ҳатто болалар ўртасида ҳам сарфланган, тежалган маблағлар муҳокама қилиниши болаларни иқтисодий фикрлашга ўргатади, Болаларнинг ўзлари ишлаб топган пулларини сарфлашларини назорат қилиш, маслаҳатлар бериш уларни ўзбошимчаликдан, худбинликдан сақлайди. Катталарнинг тавсиялари уларда тадбиркорлик, тежамкорлик кўникмаларини шакллантиради.

Айрим оилаларда ота-оналар болаларининг топган пулларини «чақалар» деб менсимайдилар, Тома-тома кўл бўлишига қаноат қилмайдилар.. Ахир болалар дарсдан кейин ота-она назорати остида уйда бирор машғулот билан банд бўлиб, пул топса - бунинг нимаси ёмон?! Иқтисодчи болалар бўш пайтларида фойдали меҳнат билан машғул бўладилар ва шу билан ўзларини катта ҳаётга тайёрлайдилар.

Садоқат ФАЙЗИЕВА.

Ибратли ҳикоятлар

ОНАНИНГ ДУОСИ

Бир донишманддан «қандай қилиб шунчалик улуғ мартабага эришдингиз?», деб сўраганларида, «онамниинг дуоси билан!»- деб жавоб берган экан.

- Яхшироқ тушунтириб беринг дейишибди унга одамлар.

Донишманд узоқ сукутдан кейин шундай ҳикоя қилган экан.

- Қишнинг совуқ кунларининг бирида ярим кечаси онам уйқудан турдилар. Мен мутолаа билан машғул эдим. Уларниинг ёнига бориб, бирон нарса керакмасми?, деб сўрадим. Онам бўлса: - «Ўғлим, сув ичгим келаяпти дедилар. Сув олиб келиш учун кўзани қўлимга олиб, чашма томон юрдим. Кўча жуда қоронғу ва совуқ эди. Лекин онамга берган ваъдам туфайли мен совуқни ҳам, қоронғуликни ҳам писанд қилмай, чашма томон кетавердим. Чашманинг атрофидаги музларни синдириб кўзага сув тўлдирдим. Сувни олиб онамнинг қошига келсам, улар яна уйқуга кетган эканлар. Ўзимга ўзим, агар онамни уйғотсам, уларга зулм қилган бўламан, агар ётиб ухласам, онамга итоат қилмаган бўламан» дедим-да, тонг отгунча бош томонларида ўтириб чиқдим.

Тонг отди. Онам ҳар доимгидек номозга уйғондилар. Иккаламиз бирга номоз ўқидик. Номоздан кейин онам кўзларида хурсандчилик ёшлари билан мени узоқ дуо қилдилар. Бор гап мана шу.

Баҳриддин ТУРҒУНОВ.

ХАСИСЛИК—ПАСТЛИК

Хасис одам меҳмондўст бўлмайди, маҳалла-кўй, ҳамкасблари ундан юз ўгиришади. Чунки бахил, хасис шахслар меҳмонга дастурхон солишдангина қочмай, ҳатто одамлардан яхши сўзини, маслаҳатини, билимини, талантини (агар у бор бўлса ҳам) аяйди. Ҳеч кимга ҳеч қанақа фойда келтиргиси келмайди. «Бахилнинг боғи кўкармас», деган халқ маталининг мағзи ана шунга ишоратдир.

Халқ орасидаги «Бахил эҳсондан қочар, хасис меҳмондан қочар» деган мақолнинг маъноси шуки, у ўзи берадиган эҳсондан ва уйига келадиган меҳмондан қочади, холос. Совға берсангиз, меҳмонга чақирсангиз асло қочмайди, чопиб келади. Шундан фойдаланиб, уни тарбиялаш мумкин. Саҳийлик билан меҳмон қилиб, яхши совғалар инъом қилинса, хасис ич-этини ейди, калтаклангандай азоб тортади.

Ривоятларга кўра, қадим замонда иссиқ овқат тайёрлашга ҳам ҳеч кучи етмайдиган бир камбағал оила нон-чой билан кун кечирар экан. Бир куни боласи:

— Қуруқ нон-чой кўнгилга тегиб кетди, — дебди. Шунда онаси ноиложликдан.

— Ана, қўшнимиз ҳар куни лаззатли таомлар тайёрлайди, деворга чиққинда, нонни таомнинг хушбўй ҳидига «ботириб» еявер, — дебди.

Ёш бола эмасми, деворга миниб, таом исини ҳовучи билан оғзига ҳайдабди. Буни қўшниси сезиб қолибди, у ўта бахил экан. овқатнинг «ҳидини исроф» қилмаслик учун ер тўлада пиширадиган бўлибди.

Меҳмон мезбонлик алоқаларида, кишилар орасидаги нарсалар олди-бердисида, совға-салом каби муносабатларида ҳар ким ўртача йўл тутиши, ҳаддан ошмаслиги яхши қоидадир. Дейдиларки, тоққа чиққан пастга тушади, лекин қудуққа тушган ё чиқади, ёки чиқолмай қолади. Шундай экан ҳаётда кибр-ҳаво билан «бойваччалик қилиш ёки хасислик билан кишилар назаридан қолиб, тубанлашиб кетиш одамгарчиликдан эмас.

Набижон ЭРМАТОВ.

БОЗОРИ КАСОДЛАР

Бугунги кунда дунё жамоатчилигини хавотирга солиб турган воқеалар жуда кўп. Заминимизнинг кўпгина нуқталаридаги сиёсий можаролар, миллий низолар, қуролли тўқнашувлар бутун-бутун минтақалардаги сиёсий инқироздан далолат берса, айрим мамлакатлар молиявий ва иқтисодий инқирозга учрамоқда. Ана шундай инқирозга юз тутган Осиё ва Тинч океани минтақаси мамлакатлари 20 асрдаги энг йирик молиявий бўҳронни бошдан кечирмоқдалар.

Осиё ва Тинч океани минтақасининг барча давлатларидаги иқтисодий инқироз ва миллий валюталар қадрининг кескин пасайиши бундан бир ойча илгари содир бўлган эса-да, ушбу бўҳроннинг совуқ шамоли ҳамон эсиб турибди. Ҳаммаси машҳур Таиланд банкининг инқирозидан бошланди. Асосан хорижий қимматбаҳо қоғозлар билан иш юритадиган ушбу жаҳондаги энг йирик банклардан бири уч-тўрт куннинг ичида хорижий мижозларидан қулоғигача қарзга ботиб кетди. Натижада миллий валюта қадри кун сайин, ҳатто соат сайин эмас, балки минут сайин пасайиб бораверди. Жаҳон молиячилари тили билан айтганда, «домино» усулидаги инқироз шундан кейин бошланиб кетди. Яъни, бугун синган банк эртага бошқа бир банкнинг, индинга яна бошқасининг, хуллас, анча-мунча банкларнинг ҳам синишига сабаб бўлади. Худди домино доналари йиқилаётганда бир-бирини йиқитиб кетавергани каби. Таиланд банкининг инқирози бир вақтнинг ўзида Филиппин, Индонезия, Малайзия, Корея ва бошқа қатор Осиё давлатларининг миллий валюталарини ер билан яксон қилди. Жаҳон молия тизими шунчалик мураккаб ва барча давлатларнинг молиявий соҳалари ўзаро шу қадар чамбарчас боғланганки, дунёнинг бу чеккасида қулаган банк унинг нариги чеккасидаги давлатнинг молиявий аҳволига таъсир кўрсатиши муқаррар. Осиё ва Тинч океани мамлакатларидаги молиявий инқироз ҳам худди шундай натижа берди. Яъни Европа ва Америка банкларидаги қимматбаҳо қоғозлар операцияларига ҳам салбий таъсир кўрсатди.

Банкнинг синиши энг аввало шу банк мижозларига жабр. Чунки банкка пул қўйган киши энди ўз маблағидан умидини узса ҳам бўлади. Осиё ва тинч океани давлатларидаги банкларнинг инқирози шу минтақа аҳолисининг ўзини хонавайрон қилган бўлса майли эди-я. Ахир бу минтақадаги молиявий инқироз қатор Европа банклари мижозларининг ҳам шўрига шўрва бўлди-да. Буюк Британия, Франция, Испания, Италия банкларидаги акциялар нархи тушиб кетди, оқибатда кўпгина йирик корхоналар ва оддий акциядорлар ўз маблағларидан маҳрум бўлдилар.

Халқаро ҳаёт

Осиё ва Тинч океани давлатларидаги молиявий бўҳрон етмагандек, ўтган ойнинг охирида Япониядаги энг йирик банк — «Ямаити Секьюритиз» ҳам инқирозга юз тутди. «Ямаити» банкининг синиши мутахассислар томонидан Иккинчи жаҳон урушидан кейинги даврда содир бўлган энг йирик синиш деб баҳоланмоқда. Банк бир куннинг ўзида 24 миллиард долларлик қарзга ботиб кетди. Шохобчаларининг қарзларини ҳам ҳисоблаганда, «Ямаити»нинг умумий қарзи 50 миллиард долларни ташкил этди. Шуниси ачинарлики, жаҳондаги энг йирик молиявий муассасалардан бири бўлган «Ямаити» банкида 7 ярим минг одам хизмат қилади. Энди улар банкдан кетиб, бошқа тирикчилик қилишга мажбурлар. Бу йил ўзининг 100 ёшини нишонлаган «Ямаити Секьюритиз» банки Япониянинг ўзида 117 ва дунё бўйлаб 33 бўлимига эга эди. Осиё ва Тинч океани мамлакатларида бўлганидек «Ямаити» банкининг қулаши ҳам «домино» усулидаги қулашни бошлаб бермаса эди.

Албатта, минтақадаги молиявий инқироз жаҳон ҳамжамиятини бефарқ қолдирмади. Осиё ва Тинч океани давлатларининг миллий валюталарини қўллаб-қувватлаш, айрим мамлакатлардаги кучли иқтисодий бўҳронларни бартараф этиш мақсадида Халқаро валюта жамғармаси катта маблағ ажратди. Шу кунга қадар Осиё ва Тинч океани минтақаси давлатларига берилган халқаро ёрдам маблағлари 60 миллиард долларга етди. Бироқ, ўнлаб мамлакатлардаги молиявий инқирозни тугатиш, иқтисодиётни тиклаш, миллий валюталар қадрини кўтариш учун 60 миллиард доллар қумга томизилган бир томчи сув холос. Шунинг учун ҳам Халқаро валюта жамғармаси ва дунё жамоатчилиги Осиё ва Тинч океани мамлакатларининг молиявий инқирозига жиддий эътибор қаратиши, бу мамлакатларга кўпроқ молиявий ёрдам ажратилиши даркор. Шуни унутмаслик керакки, Осиё ва Тинч океани минтақаси жаҳоннинг каттагина қисмини эгаллаган, унинг дунё харитаси ҳамда халқаро молия тизимида салмоқли ўрни бор. Минтақадаги молиявий бўҳрон зудлик билан тугатилмас экан, унинг бошқа минтақалар молиявий ва иқтисодий тизимларига кўрсатувчи салбий таъсири кучайиб бораверади.

Х. НУРИДДИНОВ,
шарҳловчи

Ғаройиб анъаналар

ЧАҚАЛОҚ ТОВУШ ЧИҚАРСА

Янги Зеландиянинг туб аҳолиси ўртасида исм қўйиш маросими жуда ғаройиб ўтказилади. Чақалоқ олдига Тангрининг ҳайкалчаси ушлаб турилади ва гўдак характерига сингиш учун яхши сифатлар саналади ёки чақалоқ туғилишидан олдин юз берган воқеа-ҳодисалар бир-бир саналади. Шундай пайтда чақалоқ товуш чиқарса, ўша сўз унга исм қилиб қўйилади.

ЮЗИДАГИ НАҚШГА ҚАРАБ

Буркина — Фасода у ёки бу кишининг шахсини аниқлаш учун ундан паспорт сўраб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Ғарбий Африкадаги бу мамлакатда сизни қизиқтирган одам юзидаги нақшга қараб кимлигингизни айтиб беришади.

ШИФОКОРНИНГ ҲАҚИ

Соломон ороллари пойтахтида (у Санта Крусдан чапда жойлашган) шифокорлар меҳнати картошка билан тақдирланади.

Агар шифокор бемор уйига ташриф буюрса, эвазига йирик картошка олади. Бу қоидага ҳафтанинг беш кунида ва кундуз кунлари риоя этилади. Кечқурун, тунда ҳамда шанба куни эрталаб шифокор беморни даволагани учун 5 дона картошка олишга ҳақлидир.

Тоҳиржон АЗИМОВ
тайёрлаган.

Тадбирларда ҳаёт акси

МЕҲР КЎНГИЛДА БЎЛСА...

Навоий шаҳар «Муринтоғ» қаҳвахонасида вилоят болалар жамғармаси ташаббуси билан ўзбек ҳамда қардош рус, татар, тожик, арман миллатларига мансуб 25 нафар қаровчиси йўқ болаларнинг суннат тўйлари ўтказилди. Унда вилоят божхонаси кадрлар билан ишлаш бўлими бошлиғи Раим Қўзиев сўзга чиқиб, «Болалар ҳимояси давлат назоратида» мавзусида фикр юритди. Тадбирда Навоий акционерлик жамияти, шаҳар мева-сабзавот тайёрлаш идораси ва Навоий пахта тозалаш заводи ҳомийлик қилиб, болаларга эсдалик совғалари топширди.

АЁЛ ВА ЭКОЛОГИЯ

Жорий йилимиз «Инсон манфаатлари йили» деб аталиши бежиз эмас. Соғлом авлод, баркамоллик, пок имонлик келажакнинг асосий мезонидир. Шунингдек, инсоният олами танҳоликда эмас, теварак-атроф, яъни борлиқ — табиат билан узвий боғлиқдир. Табиат зарурати инсон ҳаёти заруратидир. Айтиш жоизки, экологик тоза табиатдагина соғлом инсонлар камол топади. Фарғона вилояти Фурқат тумани темир йўлчилар маҳалласида ўтказилган «Аёл ва экология» мавзусидаги кечада ҳам айни бугунги кун экологик ҳолатлари ҳақида мулоҳазалар юритилди. Унда иштирок этган маҳалла қўмитаси раисаси Эътибор Аҳмедова сўзга чиқиб, оламшумул воқеалар ҳам бизнинг экологиямизга зарар етказишга ҳақли эмас. Яратилажак нарсаларнинг таркибида албатта экологик зарарсиз моддаларни, ҳодисаларни юзага келтиришни белгилаб қўйиш шарт деб ўйлайман, деди. Шу билан бирга ўз имкониятларидан келиб чиқиб ободонлаштириш, ичимлик сувларини тоза тутиш ва исрофсиз фойдаланиш борасида ҳам маҳалладошлар билан келишиб олинди. Кеча давомида туман ҳокими ўринбосари Донохон Назарова «Оммавий можаролар» ҳақида, тиббий хона мудираси Фотимахон Файзуллаева «Тан ва экология» мавзуларида маърузалар қилиб, уларнинг жамият ва ҳаётдаги таъсири ҳақида фикрлар билдирди. Кеча сўнггида туман маданият уйи бадиий ҳаваскорлари ўзларининг ранг-баранг куй ва қўшиқларини иштирокчиларга ҳавола этди.

МАҲАЛЛА ТАРБИЯ МАСКАНИ

Маҳаллалар ўз фаолияти билан бир-биридан фарқ қилади. Қайсики маҳалла фаоллари ўз ишини севса, маҳалла аҳолисини ҳурмат қилса, ўша жойда файзу-барака макон топади. «Бир болага етти қўшни тарбиячи» деганлари ҳам бежиз эмас. Болалар, ёшлар тарбияси, оила фаровонлигига жиддий эътибор берган маҳаллаларни ҳақиқий тарбия маскани деб атаса бўлади. Фарғона вилояти Фарғона тумани «Мевазор» маҳалласида ўтказилган давра суҳбати айнан «Маҳалла тарбия маскани» мавзусига бағишланган. Унда маҳаллаларда ўтказилаётган турли хил маросимлар ёшларнинг тарбияси, оила муқаддаслиги ҳақида фикр-мулоҳазалар юритилди. Маҳалла қўмитасининг раиси Очилбой Аҳмедов намунали ёшлар ва оилалар ҳаёти билан қисқача таништирув ташкил этди. Кечада иштирок этган туман ички ишлар бўлими ходими Иқболжон Раҳимов «Балоғат ёшига етмаганлар ўртасида жиноятчиликнинг олдини олиш» ҳақида гапирар экан, бунинг бош бўғинида ота-она ва маҳалла ётишини алоҳида таъкидлади. Ва маҳалла аҳолисини қизиқтирган саволларга жавоб берди.

УМР БОҚИЙ АНЪАНАЛАР

Мустақиллик шарофати билан халқимизнинг миллий ғурури ҳақида дадил гапирила бошланди. Маънавиятни поклаш, миллий ифтихор ҳиссини оширишда, миллий қадриятларни тиклаш муҳим аҳамиятга эга. Унда ўлка, қишлоқ, овул, шаҳар тарихи, урф-одатларини билиш ва тарғиб қилиш ҳам ўз таъсирини кўрсатмоқда. Денов шаҳар Марказий кутубхона тизимига қарашли 26-тармоқ кутубхоначиси Гулнора Бобомуродова ташкил қилган «Умрбоқий анъаналаримиз» деб номланган композицион кеча ҳам миллий қадриятларимиз тимсоллари асосида ташкил этилди. Ушбу тадбирда иштирок этган ёшлар урф-одатларимиз миллий либосларимиз, спорт ўйинларимиз борасида баҳслашдилар. Томошабинларни ёшлар томонидан излаб топилган либослар, унутилаётган урф-одатларимизнинг ниҳоятда жонли қилиб олиб чиқилганлиги ҳайратга солди, десак муболаға бўлмас. Бу эса ўз навбатида ўзлигимизга, миллий қадриятларимизга бўлган меҳру-муҳаббатдан далолатдир.

Фотима ЖУМАЕВА.

Бибиражаб Абдуллаева Навоий шаҳридаги Навоий пахта тозалаш корхонаси кутубхонаси мудираси. Кўп йиллардан бери ишлаётган мудира зиё тарқатишда намунали иш олиб бораётир. Кутубхонада ўн мингдан зиёд китоб бор. Бу ер доим китобхонлар билан гавжум.
Суратда: *кутубхоначи Б.Абдуллаева.*

Н.Алмуродов олган сурат.

Ҳар тўғрида

КИШИ ОЧ ҚОЛГАЧ...

Уфанинг Зеленая Рошча микрорайони аҳолиси қизиқ томошанинг гувоҳи бўлишди. Бир бўлак пирогни ит билан бир одам талашарди. Аҳлатхона ва қолган-қутган овқатлар ташланадиган контейнер олдида ҳалиги одамни кўпчилик кўрган. Одамлар бу дайди биронта нарса қидириб юрганини гувоҳи бўлишган. Яқинда унга рақиб-Айка исмли ит ҳам пайдо бўлиб қолди. Айка қўққисдан ҳалиги дайдининг еб турган нарсасини олиб қочади. Бундан жахли чиққан киши итни ғишт билан уриб бира тўла тинчитиб қўяқолди.

ГУЛЛИВЕР УЧУН ПАЙПОҚ

Гиннеснинг рекордлар китобига ёзилиш ва ном чиқариш учун одамлар нималар қилмайди дейсиз!

Германиянинг Стремлово шаҳрининг трикотажчилари «бежиримгина» жунли пайпоқ тўқиб, ҳаммани лол қолдирдилар. Бу пайпоқнинг бўйи 5,1 метр бўлиб, оғирлиги 9 кг. Уни 11 та тўқувчи 21 кун мобайнида тўқиб битиришган. Немис тўқувчиларининг бу совғаси рекордлар китобига кирадими, йўқми, буниси ҳозиргача номаълум.

Шунақаси ҳам бўлади...

БАДЖАҲЛ ЗИТА

Литванинг Паневежиса шаҳрининг фуқароси Зита Н. эрининг қилмишларидан безор бўлди. Унинг эри ҳадебароққа пул сўрайвергани етмагандек, уйдаги нарсаларни олиб чиқиб, «оғу»га алмаштиришни одат қилиб олгач, бунга чидай олмаган хотин боғда фойдаланиладиган ҳокандоз билан эрини чарчагунча тоза савалади.

Экспертиза аёл 150 марта зарба берганлигини аниқлади. Ахир жаҳли чиққан аёлга тенг келиб бўладими? Бундай зарбага дош беролмаган эр жон таслим қилди. Баджаҳл Зита ҳам қилмишига ярашасини олди: ў энди 11 йил «нафасини ростлайдиган» бўлди.

ДУДБУРОНДАН КЕЛГАН САС

Львовлик Н.Сергей уйида меҳмонларни кутиб олишга ҳозирлик кўрарди. Кимдир дастурхонда колбаса йўқлигини айтиб қолди.

Шу заҳотиёқ Сергей аввал ўзи ишлаган гўшт комбинатига югурди.

Колбаса ишлаб чиқариладиган цехга фақат битта жойдан-дудбурон орқали кириш мумкинлигини биларди. Ўйлаб ўтирмасдан трубага оёғини қўйиши билан пастга шўнғиб кетиб дудбуроннинг тор жойига етгач, қисилиб қолди. На ўнг ва на чапга айланишнинг иложи йўқ. Тепага эса чиқиб бўлмайди. Нима қилишини билмай атрофдагиларни ёрдамга чақира бошлади. Кеч бўлганлиги сабабли унинг овозини ҳеч ким эшитмади. Фақат эрталаб ишга келган ишчилар дудбуронда нима бўлганини пайқашди. Милицияни ёрдамга чақиришди. 25 ёшли ўғри йигитни ёруғликка чиқариш учун терилган ғиштларни кўчиришга тўғри келди. Уни 3 йилга озодликдан маҳрум этишди. Бунинг устига Сергей давлатга етказган зарари учун 400 гривен (200 доллар) жарима ҳам тўлайдиган бўлди.

СЕЗИШ ҲАМ ДАВРГА БОҒЛИҚ

Чикагодаги таъм ва ҳидларни ўрганиш марказининг директори Алан Хиршнинг сўзларига қараганда инсон мингга яқин турли ҳидни билиши мумкин экан. Олимнинг ўтказган кўп йиллик тажрибаси унинг шундай хулосага келишига имкон берган. Олимнинг тадқиқоти шуни кўрсатдики, 1930 йилгача туғилганлар қайин, балиқ, атиргул, лилия, совун, ўрилган ўт, янги ёпилган нонларнинг ҳидини қўмсар эканлар. Ҳозирги янги авлод вакиллари эса автомобилнинг ёнаётган ғилдирагидан ва ҳар хил чиқиндилардан чиққан тутунни, машина мойи, газ ҳидларинигина фарқлай олар эканлар. Ажаб, вақт ўзгариши билан сезиш ҳам ўзгарар экан!

Спорт ● Sport ● Спорт ● Sport ● Спорт ●

ФУТБОЛ ОЛАМИ ЯНГИЛИКЛАРИ

Мамлакатимизда футбол мавсуми ниҳоясига етиб, командалар ҳордиқ чиқаришмоқда. Аммо ўтган ҳафта футбол олами янгиликларга бой бўлиб, мухлислар ва мутахассислар эътиборини ўзига жалб этиб турди.

ТОКИОДАГИ Миллий ўйингоҳни тўлдирган 55000 томошабин Европа ва Лотин Америкасининг энг кучли футбол клублари ўртасида Қитъалараро кубок — Тойота кубоги учун баҳснинг гувоҳи бўлишди. 1960 йилдан буён ўтказилиб келинувчи ушбу мусобақаларда ҳозиргача 20 марта Лотин Америкаси вакиллари, 15 марта Европа клублари ғолиб чиқишган эди.

Бу сафар Европа чемпионлар лигаси бош совриннинг соҳиби Дортмунд шаҳри (Германия)нинг «Боруссия» клуби Либертадорес кубоги эгаси Бразилиянинг «Крузейро» клубига қарши тўп сурди. Бразилияликлар бундан 21 йил аввал айнан немис жамоасига (Мюнхеннинг «Бавария»сига) 0:2 ҳисобида ютқазиб, ўша мағлубият аламини олиш учун махсус тайёргарлик кўришганини диққатга сазовор. Ҳатто ўз миллий чемпионати ўйинларида майдонга амалда ўринбосарлар таркиби туширилди. Германия клубини эса ўзига хос терма жамоа деб аташ мумкин. Зеро, команда шарафини немис футболчиларидан ташқари Австрия, Бразилия, Голландия, Португалия, Швейцария, Россия ва ҳатто АҚШ футбол юлдузлари ҳам ҳимоя қилишади. Дарвоқе, «Крузейро» таркибида эса фақат биргина хорижлик футболчи (Перудан) бор, холос.

Дастлабки дақиқаларда ташаббус кўпроқ сўнгги жаҳон чемпионатида барчанинг эътиборига сазовор бўлган машҳур Бебето ва унинг командадошлари тарафида бўлди. Аммо германияликлар аста-секин ўйин тизгинини ўз қўлларига олишди. 34-дақиқада 34 ёшли тажрибали Михаэль Цорг тўп муаллифи бўлди. Иккинчи таймнинг ўрталарида испаниялик ҳакам иккинчи марта сариқ карточка кўрсатгач, бразилиялик ҳимоячи Витор майдонни тарк этди ва «Крузейро» ўйинни ўн киши бўлиб давом эттиришига тўғри келди. Баҳс якунланишига олти дақиқа қолганда Хайке Херлих иккинчи тўпни рақиб дарвозаси тўрига йўллади ва соврин тақдирини ҳал қилди. «Боруссия» футболчиси Андреас Мёллер учрашувнинг энг яхши ўйинчисига аталган «Тойота» автомобилига лойиқ топилди.

***

КЕЛГУСИ ЙИЛ ёзда Франция ўйингоҳларида навбатдаги жаҳон чемпионатининг финал қисмида 32 терма жамоа сайёрамизнинг энг кучли командаси унвони учун баҳс олиб боришини футбол мухлислари яхши билишади. Саралаш учрашувлари натижасида финал ўйинларига йўлланма олган жамоалар дастлабки босқични қай гуруҳларда бошлашини аниқлаш мақсадида Марсель шаҳридаги «Велодром» стадионида (машҳур «Олимпик» футбол клуби ўз ўйинларини шу ўйингоҳда ўтказади) қуръа ташлаш маросими бўлиб ўтди.

Аввал яшил майдонга икки терма команда — Европа ва дунёнинг қолган қисми вакиллари тушишди. Футбол тарихида илк бор бу жамоалар таркибига жаҳон чемпионатининг якунловчи қисмига йўлланма олган миллий терма командаларнинг ҳар биридан биттадан футболчи таклиф этилди. 32 команданинг ярми Европа вакиллари эканини эслатиб ўтамиз. Дастлабки дақиқаларда рақиблар ҳимоячиларининг хатосидан усталик билан фойдаланган европаликлар ҳисобда олдинга чиқиб олишди. Тўпни румин Лэкетуш дарвозага йўллади. Бироқ шундан кейин бразилиялик Рональдо сардорлик қилган терма команда ўзининг маҳорати билан ҳаммани лол қолдирди. Танаффусгача немис Андреас Кепке ҳимоя қилган дарвозага (дарвоқе, у айнан Марсель клубида ўйнайди) Де Авилла (битта), Рональдо ва Габриэль Батистута (иккитадан) тўп йўллашди. Иккинчи таймда эса мезбонлар терма командаси вакили, Марселда таваллуд топган Зайниддин Зидан бир марта тўп кирита олди, холос. Ўйин 5:2 ҳисобида дунёнинг қолган қисми вакиллари фойдасига ҳал бўлди.

ЖАҲОН чемпионати финал қисмининг дастлабки учрашувида келгуси йили 10 июнда Сен-Денидаги ўйингоҳда Бразилия ва Шотландия терма командалари куч синашадиган бўлишди. Бу ФИФА бош котиби Зеп Блаттер раҳбарлигида ўтказилган қуръа ташлаш маросими пайтида аниқланди.

Умуман олганда, гуруҳлар таркиби деярли бир текис. Шу боисдан ҳам баҳсларнинг муросасиз ўтишига шубҳа йўқ. Қуйида гуруҳлар таркибини эътиборингизга ҳавола қиляпмиз.

A	B	C	D
Бразилия	Италия	Франция	Испания
Шотландия	Чили	ЖАР	Нигерия
Марокаш	Камерун	Саудия Арабистони	Парагвай
Норвегия	Австрия	Дания	Болгария
E	F	G	H
Голландия	Германия	Руминия	Аргентина
Бельгия	АҚШ	Колумбия	Япония
Корея	Югославия	Англия	Ямайка
Мексика	Эрон	Тунис	Хорватия

Ҳар бир гуруҳдан дастлабки икки ўринни эгаллаган командалар нимчорак финалга йўлланма олади. Финал эса 12 июлда бўлади ва шу куни ФИФА кубоги кимга насиб этганини билиб оламиз.

ФУТБОЛ бўйича навбатдаги жаҳон чемпионатининг якунловчи ўйинлари ...АҚШда ўтказиладиган бўлди. Дарҳақиқат, Американинг Лос-Анжелеси яқинидаги 98 000 томошабинга мўлжалланган Пассадена стадиони футбол бўйича навбатдаги жаҳон чемпионатининг финал учрашуви иштирокчиларини 1999 йил ёзида қабул қилади. Йўқ-йўқ, адашганингиз йўқ. Фақат гап аёллар ўртасида жаҳон чемпионати ҳақида бораяпти, холос.

Мирзаҳаким ТЎХТАМИРЗАЕВ.

ТАШКИЛОТЛАР, ФИРМАЛАР РАҲБАРЛАРИ ВА ХУСУСИЙ ШАХСЛАР ДИҚҚАТИГА!

"Исттаъмир" \Ремтеплосеть\ давлат корхонаси Тошкент шаҳри ва Тошкент шаҳрига яқин жойлашган, Тошкент вилояти туманлари ҳудудида барча диаметрдаги эски иссиқлик тармоқларини янгилайди, янги шахобчаларни қуради. Шунингдек, қозонхоналарни монтаж қилади ва таъмирлайди. Барча зарур материаллар корхонада бор. Буюртмачиларнинг материаллари асосида ҳам иш олиб борилади.

Манзилимиз: Тошкент-100, Бобур кўчаси,53, /собиқ Фрунзе савдо маркази ёнида/ Телефонлар: 55-44-58, 55-42-38.

"ПГС" фирмаси қуйидагиларни сотиб олишни таклиф этади:

КИЧИК НОВВОЙХОНАЛАР (4 хилдаги: соатига 160,80,32 ва 8 буханка нон пишириш қувватига эга),
ЭЛЕКТР КАЛОРИФЕРЛАР, ОШХОНАЛАР УЧУН ЭЛЕКТР ПЛИТАЛАРИ, САУНАЛАРНИ ИСИТИШ УСКУНАЛАРИ

Фирма ВН-2 вентиляторларини ва нихромларни сотиб олади.

Мурожаат учун манзил: Тошкент шаҳри С.Раҳимов метро бекати. Тел: (3712) 79-14-29, 79-38-54.

Бош муҳаррир: Саидакром САИДВАЛИЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Л.ГУЛЬ, Э.ЁҚУБОВ, Ф. МУЛЛАЖАНОВ, М. ОТАҚУЛОВ, А.СИЛЕЕНКОВ, А.СУЛТОНОВ, М.ТУЛАГАНОВА, Р.УБАЙДУЛЛАЕВА, Б.УМУРЗОҚОВ, А.ФАРМОНОВ, Ф.ХОЖИҚУЛОВА, Ҳ.ШАЙХОВ, Ф.ШОҲИСМОИЛ, З.ҚОДИРОВ.

Бош муҳаррир қабулхонаси-56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари-56-52-89
Масъул котиб - 56-52-78
БЎЛИМЛАР:
Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт-56-82-79. Ахборот ва спорт-56-87-63. Маънавият ва маданият - 56-82-79. Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш - 56-85-43. Тижорат ва ҳуқуқ-56-85-66.
ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Жиззахда - 3-82-18, Намангандa - 6-22-10, Самарқандда - 35-64-24, Фарғонада - 24-58-43, Урганчда - 6-03-40, Қаршида - 5-33-71.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
Сотувда эркин нархда.
Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» (собиқ «Правда Востока») кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи: 133; 134

Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2, ҳажми 2 босма табоқ

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 4 1—уй.

Буюртма Г— 0832. Босишга топшириш вақти — 21.00 Топширилди 21.00. Масъул навбатчи: Садоқат ФАЙЗИЕВА 1 2 3 4 5 6